

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Факультет економіки моря

Кафедра фінансів

«Допущений до захисту»
Завідувач кафедри фінансів
_____ Георгій РОГОВ
«___» _____ 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

**на тему: «ОЦІНКА ЛІКВІДНОСТІ І ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВА»**

Виконав студент _____ групи
_____ *Маюров А.Г.*
(підпис) (П.І.Б.)

Керівник роботи
_____ доцент кафедри фінансів, к.е.н.
(посада, науковий ступень, вчене звання)
_____ *Приходько Н.В.*
(підпис) (П.І.Б.)

Миколаїв -2024 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Факультет економіки моря

Кафедра фінансів

Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Гарант освітньої програми

доцент, к.с.н. Пащенко О.В.

« » 2024 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Студенту Маюров Алішер Ганджієвич

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи «Оцінка ліквідності і платоспроможності підприємства»

Керівник роботи Приходько Наталія Василівна, доц., к.с.н.

(науковий ступень, вчене звання, прізвище, ім'я по батькові)

Затверджені наказом ректора № 250уч. від «18» березня 2024 року

2. Термін подання роботи 24 червня 2024 р.

3. Вихідні дані по роботі:

Фінансова звітність АТ «Миколаївобленерго» за 2022-2023 роки

Нормативно-законодавча база

4. Перелік питань, що належать до розробки (найменування розділів):

Розкрити теоретичні основи оцінки ліквідності і платоспроможності підприємства; здійснити аналіз ліквідності і платоспроможності АТ «Миколаївобленерго» за 2022-2023 роки; надати напрями підвищення ліквідності та платоспроможності підприємства.

5. Перелік презентаційних матеріалів:

1. Аналітичний баланс АТ «Миколаївобленерго» за 2022-2023 рр.

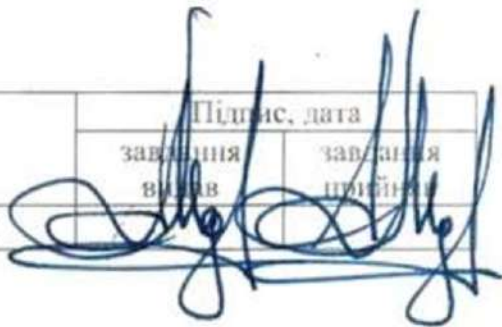
2. Оцінка ліквідності балансу АТ «Миколаївобленерго» в 2022-2023 рр.

3. Коефіцієнти ліквідності АТ «Миколаївобленерго» за 2022-2023 роки.

4. Розрахунок показників для оцінки рівня платоспроможності АТ «Миколаївобленерго» за 2022-2023 роки.

5. Напрями підвищення ліквідності і платоспроможності АТ «Миколаївобленерго»

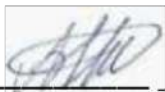
6. Оцінка фінансового стану АТ «Миколаївобленерго» за даними прогнозованих балансів

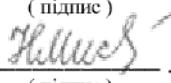
6. Консультанти розділів роботи			
Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання визнав	завдання прийняв
4	Мозговий А.М., доцент НУК		

7. Дата видачі завдання 10.03.2024

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Терміни виконання етапів роботи	Примітка
1	Визначення керівника роботи та узгодження теми	05.02-09.02.24	Виконано
2	Складання змісту та узгодження с керівником	12.02.-23.02.24	Виконано
3	Вивчення літературних джерел	12.02.-23.02.24	Виконано
4	Збір та систематизація інформації за темою роботи	26.02.-10.03.24	Виконано
5	Розробка теоретичного розділу	11.03.-25.03.24	Виконано
6	Розробка аналітичного розділу	01.04.-30.04.24	Виконано
7	Розробка проектного розділу	08.04.-26.05.24	Виконано
8	Розробка спеціального розділу	01.04.-26.05.24	Виконано
9	Розробка вступу, висновків, списку джерел	28.05.-04.06.24	Виконано
10	Розробка презентації та доповіді	06.06.-09.06.24	Виконано

Студент Маюров А.Г.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи Приходько Н.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	6
1.1. Сутність поняття ліквідності та платоспроможності підприємства .	6
1.2. Методичні підходи до аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства	14
1.3. Нормативно-законодавча та інформаційна бази аналізу ліквідності та платоспроможності.....	20
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ АТ «МИКОЛАЇВОбленерго»).....	24
2.1. Загальна характеристика об'єкта дослідження	24
2.2. Загальна оцінка динаміки і структури статей бухгалтерського балансу	26
2.3. Аналіз ліквідності підприємства	32
2.4. Аналіз показників платоспроможності підприємства	30
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ТА ЛІКВІДНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	44
3.1. Заходи щодо підвищення ліквідності та платоспроможності підприємств постачання та розподілу електроенергії	44
3.2. Прогнозування ліквідності і платоспроможності підприємства	49
РОЗДІЛ 4. ОРГАНІЗАЦІЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ	56
ВИСНОВКИ	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	75
ДОДАТКИ	

ВСТУП

В сучасних умовах розвитку економіки України, під час воєнного стану ліквідність і платоспроможність підприємства є однією із найважливіших умов його функціонування. Спроможність підприємства вчасно та в повному обсязі розраховуватися за своїми зобов'язаннями, здійснюючи при цьому звичайний обсяг господарської діяльності, є однією із вимог забезпечення фінансової стабільності підприємства та його конкурентоспроможності на ринку.

Оцінка рівня ліквідності та платоспроможності є основою для прогнозування можливостей підприємства вчасно виконувати фінансові зобов'язання. Постійний аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства дозволяє визначити та забезпечити ефективність управління його фінансовими ресурсами. Підприємство повинне мати достатню суму грошових ресурсів для своєчасної оплати поточних рахунків. Невиконання підприємством своїх зобов'язань негативно відображається на перспективах його подальшого існування. В зв'язку з цим тема кваліфікаційної роботи є актуальною.

Теоретичні та практичні аспекти оцінки ліквідності та платоспроможності підприємств досліджували західні науковці, зокрема Й. Ворст, П. Ревентлоу, Дж. Депаппенса, Дж. Джоборда та українські вчені - І. О. Бланк, Р. А. Костирко, В. І. Іваненко, М. А. Болюх, Є.В. Мних, В. М. Мірошник та інші.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних і практичних аспектів оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства та розробка шляхів їх підвищення.

Для досягнення цієї мети в роботі були поставлені наступні завдання:

- визначити сутність понять ліквідності та платоспроможності підприємства;

- охарактеризувати напрями та показники оцінки ліквідності та платоспроможності;
- здійснити аналіз ліквідності та платоспроможності АТ «Миколаївобленерго»;
- розробити напрями підвищення показників ліквідності та платоспроможності підприємства.

Об'єктом дослідження є економічні відносини, що виникають у підприємства і спрямовані на забезпечення його ліквідності та платоспроможності.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні питання оцінки ліквідності і платоспроможності підприємства.

Кваліфікаційна робота виконана на матеріалах АТ «Миколаївобленерго».

При написанні кваліфікаційної роботи використовувалися методи фінансового аналізу: горизонтальний аналіз, вертикальний аналіз, порівняльний аналіз, аналіз фінансових коефіцієнтів.

Теоретичною і інформаційною базою для написання даної кваліфікаційної роботи стали є фінансова звітність АТ «Миколаївобленерго» за 2022-2023 роки, монографії, підручники, посібники, статті та інші праці вітчизняних та закордонних авторів, нормативні документи тощо.

Кваліфікаційна робота складається з 4-х розділів:

- в першому розділі розкрито теоретичні основи оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства;
- в другому розділі проведений аналіз ліквідності і платоспроможності підприємства АТ «Миколаївобленерго» за 2022-2023 роки;
- в третьому розділі роботи запропоновано шляхи підвищення ліквідності та платоспроможності АТ «Миколаївобленерго»;
- в четвертому розділі роботи розглянута організація охорони праці на підприємстві.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність поняття ліквідності та платоспроможності підприємства

Поняття ліквідності і платоспроможності підприємства є найбільш вживаними поняттями фінансів підприємств, є складовими фінансового аналізу. Їх сутність, зміст розглядається як зарубіжними, так і українськими науковцями, авторами підручників, навчально-методичних посібників, присвячених проблемам фінансів підприємств, фінансового аналізу, а також сутність цих понять розкриваються в періодичних виданнях, нормативно-законодавчих актів.

Аналіз літератури з питань оцінки ліквідності і платоспроможності підприємства показав, що не існує єдиного підходу до визначення сутності цих понять, виділяються різні їх види і характеристики. Так, ліквідність є «допоміжним засобом, що дає змогу менеджменту підприємства трансформувати свої активи в грошову форму для розрахунків за зобов'язаннями підприємства» [37]. При цьому, якщо платоспроможність виявляється лише у двох формах – поточній та перспективній, то ліквідність може проявлятися в трьох формах: ліквідність активів, ліквідність балансу та ліквідність підприємства в цілому.

Ліквідність активу визначається його здатністю швидко перетворюватися на грошові кошти, причому ступінь ліквідності залежить від тривалості періоду, за який можна здійснити цю трансформацію. Чим коротший цей період, тим вища ліквідність активу [10, с.124].

Ліквідність балансу – це ступінь покриття боргових зобов'язань підприємства його активами, термін перетворення яких у готівку відповідає терміну погашення платіжних зобов'язань. Відмінність цього поняття від ліквідності активів полягає в тому, що ліквідність балансу відображає міру узгодженості обсягів і ліквідності активів із розмірами і термінами погашення зобов'язань, тоді як ліквідність активів визначається безвідносно до пасиву балансу [34].

В таблиці 1.1 надані визначення понять «ліквідність підприємства» і «платоспроможність підприємства» українськими вченими.

Отже, в результаті дослідження визначень поняття платоспроможності підприємства можна віділити три основних підходи [34]:

1. Платоспроможність визначається наявністю власного оборотного капіталу та здатністю покривати збитки.
2. Платоспроможність – це здатність підприємства виконувати свої зобов'язання.
3. Платоспроможність - це важливий показник фінансової стійкості підприємства.

Що стосується поняття «ліквідності», то в економічній літературі можна виділити чотири основних підходи [35]:

1. Ліквідність підприємства – це наявність у нього оборотних коштів у розмірі достатньому для погашення короткострокових зобов'язань навіть з порушенням строків погашення, які передбачені контрактом. Такий підхід передбачає наявність у підприємства власного оборотного капіталу. Тобто підприємство є ліквідним, якщо має власний оборотний капітал. Цей підхід до визначення ліквідності співпадає з першим підходом до визначення платоспроможності.
2. Ліквідність підприємства – це його здатність погасити зобов'язання у випадку одночасної вимоги зі сторони всіх кредиторів підприємства (але таке необхідно і можливо лише при припиненні діяльності підприємства і його ліквідації як банкрута, тому що всі вимоги не співпадають за термінами).

Таблиця 1.1

Визначення понять ліквідності і платоспроможності підприємства українськими вченими

№ п/п	Автор	Визначення поняття «ліквідність підприємства»	Визначення поняття «ліквідність підприємства»
1	2	3	4
1	Бланк І. О. [2]	«спроможність окремих видів майнових цінностей бути швидко перетвореними у грошову форму без втрати своєї поточної вартості в умовах усталеної кон'юнктури ринку, характеризуючи її як функцію часу (строку можливого продажу) і ризику (можливої вартості майна за умов терміновості його продажу)»	«Платоспроможність – це можливість підприємства своєчасно розраховуватися по своїх поточних фінансових зобов'язаннях за рахунок оборотних активів різного рівня ліквідності»
2	Базилінська О. Я. [1]	«Ліквідність підприємства (Unity Liquidity) характеризує можливість надходження грошових коштів не лише внаслідок реалізації активів, а й через рахунок залучення додаткових зовнішніх коштів, що стає можливим за наявності у підприємства позитивного іміджу та високої інвестиційної привабливості»	«Платоспроможність (Solvency) – можливість безперебійно сплачувати борги у відповідні терміни»,
3	Лахтіонова Л.А. [12]	«Ліквідність підприємства – це спроможність (при виникненні будь-яких обставин) за рахунок внутрішніх і зовнішніх джерел оперативно вишукувати резерви платіжних коштів, необхідних для погашення боргів»	Платоспроможність – це «можливість підприємства наявними грошовими ресурсами своєчасно погасити свої строкові зобов'язання»
4	Крамаренко Г. О., Чорна О.С [11]	«Ліквідність — здатність підприємства швидко погашати свою заборгованість; характеризує готовність і швидкість, з якою оборотні кошти можуть бути перетворені на грошові в результаті їх реалізації».	«Платоспроможність характеризує можливість підприємства своєчасно погасити платіжні зобов'язання готівковими коштами».
5	Тарасенко Н.В. [29]	«полягає в можливості підприємства в будь-який момент розрахуватися за своїми зобов'язаннями (пасивами) за допомогою (за рахунок) майна»	«Платоспроможність – наявність у підприємства коштів для погашення ним у встановлений термін і в повному обсязі своїх боргових зобов'язань, які впливають із кредитних та інших операцій грошового характеру»

Продовження табл. 1.1

1	2	3	4
6	Цал-Цалко Ю. С. [36]	«передбачає спроможність поточних активів підприємства, визначених об'єктами платіжних засобів, перетворюватись в грошову форму або безпосередньо бути майном для виконання всіх необхідних розрахунків у міру настання їх строку»	Платоспроможність передбачає «здатність господарюючої системи вчасно і повністю виконувати свої зобов'язання»
7	Подольська В.О., Ярош О.В. [26]	«Під ліквідністю підприємства слід розуміти його здатність покривати зобов'язання активами, строк перетворення яких у грошову форму відповідає строку погашення зобов'язань. Ліквідність означає безумовну платоспроможність підприємства і передбачає постійну тотожність між його активами та зобов'язаннями одночасно за загальною сумою, термінами перетворення активів у гроші та термінами погашення зобов'язань»	«Показником платоспроможності підприємства на певну дату є відсутність прострочених боргів банку, бюджету, постачальникам, своїм робітникам і службовцям».
8	Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. [32]	«Ліквідність підприємства - це його фінансова гнучкість, що передбачає здатність позичати кошти з різних джерел, збільшувати акціонерний капітал, продавати активи, швидко реагувати на кон'юнктуру ринку і т. ін. Основна формальна ознака ліквідності підприємства – перевищення (у вартісній оцінці) оборотних активів над поточними зобов'язаннями і забезпеченнями»	«Платоспроможність – це наявність у підприємства грошей та їх еквівалентів, достатніх для розрахунків за поточною кредиторською заборгованістю, яка потребує негайного погашення».
9	Школьник І. О., Боярко І. М. Дейпека О. В. [39]	«Ліквідність підприємства - це наявність у нього оборотних коштів, теоретично достатніх для погашення короткострокових зобов'язань, навіть з порушенням строків погашення, які передбачені контрактами. ступінь покриття боргових зобов'язань підприємства його активами, строк перетворення яких у гроші відповідає строку погашення платіжних зобов'язань»	«Платоспроможність означає наявність у підприємства грошових коштів та їх еквівалентів, достатніх для розрахунків за кредиторською заборгованістю, яка потребує негайного погашення».

І при такому підході ліквідність ототожнюється з платоспроможністю.

3. Ліквідність підприємства - це здатність швидко перетворити свої активи на грошові кошти для погашення боргових зобов'язань. При такому підході поєднуються поняття ліквідності і платоспроможності.

4. Ліквідність підприємства – це спроможність (при виникненні будь-яких обставин) за рахунок внутрішніх і зовнішніх джерел оперативно вишукувати резерви платіжних коштів, необхідних для погашення боргів, і постійно, на будь-який момент часу, підтримувати рівновагу між обсягами і термінами перетворення активів в грошові кошти та обсягами і термінами погашення зобов'язань [13].

Отже, ліквідність підприємства – це здатність та швидкість перетворення оборотних активів підприємства в грошові кошти з метою погашення поточних зобов'язань як у міру надходження термінів їх сплати, так і прострочених боргів.

Даний підхід до визначення поняття «ліквідність підприємства» обґрунтовується такими положеннями:

1. Ліквідність підприємства – це важлива характеристика фінансового стану підприємства, і її головне призначення полягає в дослідженні можливості перетворення саме оборотних активів як найбільш мобільної частини майна в грошові кошти.

2. Здатність до перетворення активів у грошові кошти може відбуватися швидко або повільніше. Тому при визначенні ліквідності активів необхідно враховувати крім здатності до перетворення, ще й швидкість такого перетворення.

3. Важливим практичним питанням оцінки фінансового стану є дослідження можливості погашення саме поточних зобов'язань, а не всіх боргів, у тому числі і довгострокових.

4. Щодо термінів погашення поточних зобов'язань, то вони можуть бути прострочені та непрострочені, а саме: ті, які настають негайно, та ті, які будуть виникати відповідно до чинного законодавства, укладених договорів,

контрактів та ін. Тому треба вказувати всі поточні борги, оскільки можуть існувати і прострочені, які слід обов'язково враховувати при розрахунку різних показників ліквідності.

До факторів, що впливають на ліквідність підприємства, належать: структура активів за швидкістю їх перетворення в грошові кошти; структура джерел коштів за терміном їх погашення; розмір кінцевого фінансового результату підприємства (прибутку); швидкість обертання оборотних активів; забезпеченість підприємства оборотними коштами та окремими їх елементами тощо. Існують фактори, які призводять до збільшення ліквідності, і навпаки (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Фактори, що впливають на ліквідність підприємства

Фактори, що впливають на збільшення ліквідності	Фактори, що впливають на зменшення ліквідності
1	2
одержання довгострокового кредиту	погашення довгострокових позик
інвестування капіталу	грошові виплати
прибутки	збитки
амортизаційні відрахування	податки на дохід від дооцінки активів
скорочення дебіторської заборгованості	інвестиції в основні засоби
скорочення запасів	збільшення дебіторської заборгованості
повернення наданих позик	погашення короткострокових кредитів

В економічній літературі поняття ліквідності часто ототожнюють з поняттям платоспроможності, хоча кожне з них має власний економічний зміст. Багатьох вчених об'єднує однакове розуміння платоспроможності з позиції достатності грошових коштів. Але найбільш повно відображає сутність поняття платоспроможності наступне визначення: платоспроможність – це здатність підприємства наявними в нього ресурсами своєчасно та в повному обсязі розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями. Головною перевагою такого визначення є заперечення суворої прив'язки до грошових коштів, оскільки за домовленістю сторін

підприємство може розрахуватися за своїми боргами не тільки грошовими коштами, але і іншим товаром, тобто бартером.

Кожне підприємство, що функціонує на ринку, має як зовнішні, так і внутрішні зобов'язання. Зовнішні зобов'язання включають зобов'язання перед державними та місцевими бюджетами, банками, постачальниками і покупцями. Внутрішні зобов'язання – це зобов'язання перед філіалами, засновниками, працівниками підприємства тощо. У економічній літературі існує думка, що при оцінці платоспроможності підприємства слід, в першу чергу, враховувати його зовнішні зобов'язання [4]. Поясненням такої позиції є те, що при оцінці фінансової стійкості підприємства вирішальне значення мають джерела фінансування його активів (внутрішні або зовнішні), відповідно до чого відбувається диференціація капіталу на власний та залучений. Але такий підхід має декілька принципових недоліків. По-перше, не можна ототожнювати внутрішні зобов'язання підприємства із внутрішніми джерелами фінансування (статутним капіталом, нерозподіленим прибутком тощо). По-друге, зовнішні і внутрішні зобов'язання підприємства складають єдине зовнішнє джерело фінансування – залучений капітал. Таким чином, підприємство правильніше вважати платоспроможним, якщо його платіжні засоби перевищують строкові зобов'язання, як зовнішні, так і внутрішні. При цьому до платіжних засобів необхідно відносити грошові кошти, короткострокові цінні папери та частину дебіторської заборгованості, щодо якої є впевненість у надходженні.

Платоспроможність підтверджується даними:

1. Наявність грошових коштів на рахунках в банках, короткострокових фінансових вкладень. Чим їх більше, тим з більшою ймовірністю можна стверджувати, що підприємство має достатньо коштів для поточних розрахунків. Однак наявність незначних залишків коштів не завжди означає, що підприємство не є платоспроможним: гроші можуть надійти на рахунки або в касу протягом найближчих днів, а короткострокові фінансові вкладення легко перетворити в гроші. Постійна кризова відсутність грошових коштів

призводить до того, що підприємство стає "технічно неплатоспроможним", а це вже може розглядатися як перший крок до банкрутства.

2. Відсутність простроченої заборгованості та затримки платежів.

3. Несвоєчасне погашення кредитів, а також тривале безперервне користування кредитами.

Причинами низької платоспроможності підприємства можуть бути: помилки в розрахунках планових обсягів виробництва і реалізації продукції, її собівартості; невиконання планових завдань виробництва і реалізації продукції, зростання собівартості продукції; неплатоспроможність самих покупців; нестача власних джерел фінансування підприємства; значне відволікання коштів у дебіторську заборгованість та у надлишкові виробничі запаси; нераціональна структура оборотних коштів та низька їх оборотність; інфляційні процеси та податкова політика тощо.

Отже, на рис. 1.1. надано взаємозв'язок між платоспроможністю, ліквідністю підприємства і ліквідністю балансу, зазначені блоки схеми рівнозначні між собою, але разом з тим досягнення завдання 2-го блоку не можливе без реалізації завдань першого блоку, а третього — без наявності першого і другого, четвертого — без наявності першого і другого [35, с.275].

Рис. 1.1. Взаємозв'язок між ліквідністю та платоспроможністю підприємства

Поняття ліквідності та платоспроможності близькі за змістом, але перша

більш містка. Ліквідність розглядається як спосіб підтримання платоспроможності [34, с.115]. Але разом з тим, якщо підприємство має високий імідж і постійно платоспроможне, то йому легше підтримувати свою ліквідність.

Ліквідність балансу, що базується на рівновазі активів і пасивів, є основою платоспроможності та ліквідності підприємства. Від ступеня ліквідності балансу залежить платоспроможність підприємства. Причому підприємство може бути платоспроможним на звітну дату, але мати несприятливі можливості в майбутньому, і навпаки. Платоспроможність підприємства постійно змінюється в результаті дії як внутрішніх, так і зовнішніх факторів.

Отже, ліквідність підприємства – це здатність та швидкість перетворення оборотних активів у грошові кошти з метою погашення поточних зобов'язань. А платоспроможність – це здатність підприємства наявними в нього коштами своєчасно та в повному обсязі розрахуватися за своїми зобов'язаннями.

1.2. Методи аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства

Аналіз ліквідності та платоспроможності здійснюється за двома напрямками:

- 1) аналіз ліквідності балансу;
- 2) розрахунок відносних показників ліквідності та платоспроможності підприємства.

Підприємство може бути ліквідним у більшому або меншому ступені, оскільки до складу активів входять різні елементи, серед яких є як ті, що легко реалізуються, так і ті, що важко реалізуються для погашення заборгованості. Тому для оцінки ліквідності балансу всі статті активів за ступенем ліквідності умовно можна розділити на чотири групи:

Перша група (A_1) — це абсолютно ліквідні активи, такі як грошові кошти та короткострокові фінансові вкладення.

Друга група (A_2) — активи, що швидко реалізуються. Це готова продукція, відвантажені товари і дебіторська заборгованість. Ліквідність таких активів різна і залежить від різних факторів: своєчасності відвантаження продукції, оформлення банківських документів, швидкості платіжного документообороту в банках, попиту на продукцію та її конкурентоспроможності, місцезнаходження контрагентів та їх платоспроможності, умов надання комерційних кредитів покупцям, форм розрахунків тощо.

Слід зауважити, що основним компонентом цієї групи є дебіторська заборгованість. З метою підвищення ліквідності підприємство деякою мірою може управляти активами другої групи, зокрема змінюючи строки кредитування покупців.

Третя група (A_3) — це активи, що повільно реалізуються. До них належать виробничі запаси та незавершене виробництво.

Перші три групи активів – це оборотні активи. Оборотні активи взаємопов'язані в процесі кругообігу коштів. На рис. 1.2 представлені етапи перетворення оборотних активів з однієї групи активів у іншу [40]:

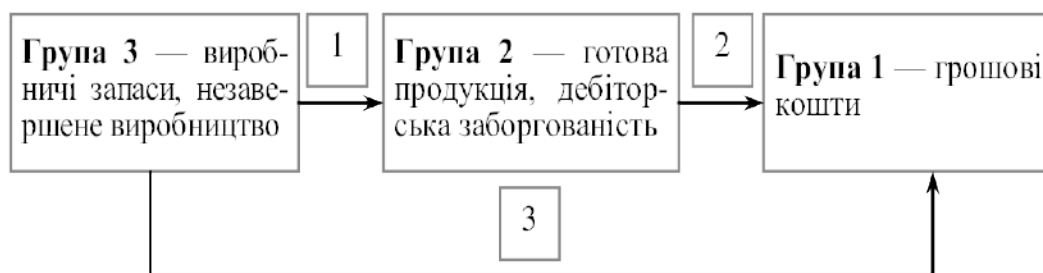

Рис. 1.2. Процес перетворення оборотних активів

1-й етап: в процесі виробництва продукції з сировини, матеріалів здійснюється перетворення запасів в готову продукцію);

2-й етап: при надходженні грошових коштів на поточний рахунок за

продукцію, боргів від дебіторів здійснюється перетворення готової продукції в грошові кошти;

3-й етап: при реалізація запасів (сировини, матеріалів, напівфабрикатів) стороннім організаціям здійснюється перетворення запасів в грошові кошти.

Четверта група (A_4) — це активи, що важко реалізуються. До них відносять основні засоби, нематеріальні активи, довгострокові вкладення, незавершене будівництво [36].

Пропорція, в якій ці групи мають перебувати, визначається:

- 1) характером і сферою діяльності підприємства;
- 2) швидкістю обороту коштів підприємства;
- 3) співвідношенням оборотних і необоротних активів;
- 4) «якістю» — ступенем ліквідності поточних активів;
- 5) сумою та строковістю зобов'язань, на покриття яких призначені статті активів.

Оскільки в складі короткострокових пасивів можна виділити зобов'язання різного ступеня строковості, то одним зі способів оцінки ліквідності на стадії попереднього аналізу є зіставлення певних елементів активу з елементами пасиву.

У зв'язку з цим усі зобов'язання підприємства залежно від строковості їх погашення поділяють на чотири групи:

Перша група (P_1) — найбільш строкові зобов'язання (кредиторська заборгованість та кредити банку, строк повернення яких настав).

Друга група (P_2) — середньострокові зобов'язання (короткострокові кредити банку).

Третя група (P_3) — довгострокові зобов'язання (довгострокові кредити банку та позики).

Четверта група (P_4) — власний (акціонерний) капітал, що постійно є в розпорядженні підприємства.

Схематично процедура порівняння статей активів з відповідними статтями пасивів подана на рис. 1.3.

Баланс вважають абсолютно ліквідним, якщо:

$$A_1 \geq P_1; A_2 \geq P_2; A_3 \geq P_3; A_4 \leq P_4 \quad (1.1)$$

При цьому, якщо виконуються перші три обов'язкові умови ліквідності $A_1 \geq P_1; A_2 \geq P_2; A_3 \geq P_3$, тобто поточні активи перевищують зовнішні зобов'язання підприємства, то виконується і остання нерівність $A_4 \leq P_4$, яка має балансуєчий характер та підтверджує наявність у суб'єкта господарювання власних оборотних коштів і означає дотримання мінімальної умови фінансової стійкості.

Рис. 1.3. Класифікація статей активу і пасиву балансу для оцінки ліквідності балансу [6, с.88]

Невиконання однієї з перших трьох нерівностей свідчить про порушення ліквідності балансу. При цьому нестача коштів по одній групі активів компенсується їх надлишком по іншій групі лише теоретично, оскільки при цьому має місце компенсація за вартісною величиною. Однак у реальній ситуації менш ліквідні активи не можуть бути замінені більш ліквідні. Тому якщо будь-яка з нерівностей має знак, протилежний зафіксованому в оптимальному варіанті, ліквідність балансу більшою або меншою мірою буде відрізнятися від абсолютної.

Другий напрямок аналізу ліквідності підприємства – це розрахунок відносних показників ліквідності (табл. 1.3).

Кожен із зазначених коефіцієнтів має своє аналітичне призначення.

Загальну оцінку платоспроможності підприємства дає коефіцієнт загальної ліквідності. В міжнародній аналітичній практиці він має ще назву — коефіцієнт покриття, поточної ліквідності та оптимальне значення, яке залежить від галузі діяльності. Це універсальний коефіцієнт, оскільки аналітиками застосовується не лише при оцінці рівню платоспроможності, але й, наприклад, діагностиці ймовірності банкрутства підприємства. Його оптимальне значення (2—2,5) свідчить, що оборотні активи повинні у двічі перевищувати розмір поточних зобов'язань підприємства. При значенні показника нижче за оптимальне суб'єкт господарювання вважається платоспроможним, але має ознаки фінансового ризику в оплаті боргів. Рівність поточних активів і короткострокових зобов'язань (значення коефіцієнту >1) є свідченням загрози для фінансової стабільності підприємства, тому що має можливість розрахуватися лише з боргами, власного капіталу в обороті для продовження діяльності не матиме. При значенні коефіцієнта < 1 підприємство визнається неплатоспроможним, оскільки не в змозі оплатити свої зобов'язання.

Коефіцієнт термінової ліквідності (швидкої ліквідності, проміжного покриття, миттєвої оцінки) допомагає оцінити можливість погашення підприємством поточних зобов'язань у разі виникнення критичних обставин. Однак при оцінці рівню платоспроможності за вказаним показником слід враховувати «якість» складу оборотних активів, дебіторської заборгованості, реальність і терміновість її повернення на підприємство.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності є свідченням достатності грошових коштів для негайного покриття зобов'язань. При цьому підприємство повинно погасити не менше 20 % короткострокових боргів, що є запорукою його платоспроможності. Однак більшість вітчизняних підприємств мають

Таблиця 1.3

Показники ліквідності та алгоритм їх розрахунку [39]

Назва показника	Призначення показника	Оптимальне значення	Алгоритм розрахунку
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Показує, яка частина поточної заборгованості підприємства може бути погашена негайно на дату складання звітності	0,2—0,35	$\frac{\text{Поточні фін.інвестиції}+\text{гроші та їх еквіваленти}}{\text{Поточні зобов'язання}}$
Коефіцієнт термінової ліквідності	Показує, яка частина поточної заборгованості підприємства може бути погашена за рахунок готівки та очікуваних надходжень від дебіторів	0,7—0,8	$\frac{\text{Оборотні активи}-\text{Запаси}}{\text{Поточні зобов'язання}}$
Коефіцієнт загальної ліквідності	Дозволяє виявити, в якій мірі поточні активи покривають поточні зобов'язання підприємства	2,0—2,5	$\frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}}$
Коефіцієнт ліквідності запасів	Показує, в якій мірі матеріальні цінності покривають поточні зобов'язання підприємства	—	$\frac{\text{Матеріальні цінності}}{\text{Поточні зобов'язання}}$
Коефіцієнт ліквідності коштів у розрахунках	Показує, в якій мірі очікувані надходження від дебіторів будуть використані для погашення поточних зобов'язань підприємства	—	$\frac{\text{Кошти у розрахунках}}{\text{Поточні зобов'язання}}$
Коефіцієнт співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості	Показує, який розмір кредиторської заборгованості припадає на 1 грн дебіторської	—	$\frac{\text{Кредиторська заборгованість}}{\text{Дебіторська заборгованість}}$
Коефіцієнт мобільності активів	Показує, яку частку в активах підприємства займають оборотні активи	>0,5	$\frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Активи}}$

значення показника нижчі за оптимальні, але це не дає підстави робити висновок про неможливість розрахунків, так як усі кредитори одночасно не звертаються з вимогами про повернення боргів.

Інші, вищенаведені показники ліквідності, розраховуються аналітиками за потребою, оптимальних значень не мають, їх визначають індивідуально для кожного підприємства та свідчать про частку певного виду поточних активів у покритті зобов'язань.

Отже, наявність різних показників ліквідності пояснюється різними інтересами споживачів аналітичної інформації: коефіцієнт абсолютної ліквідності є важливим для постачальників сировини і матеріалів, коефіцієнт швидкої ліквідності – для банків, коефіцієнт поточної ліквідності – для покупців і власників акцій та облігацій підприємства [16, с.73]. Показники ліквідності дають не лише оцінку платоспроможності підприємства при різних рівнях врахування ліквідних засобів, та й задовольняють інформаційні потреби зовнішніх користувачів. Проте слід спеціально зазначити, що ліквідність підприємства зовсім не тотожна його платоспроможності. Так, коефіцієнти ліквідності можуть характеризувати фінансовий стан як задовільний, однак, по суті, ця оцінка буде помилковою, якщо в поточних активах значну питому вагу матимуть неліквідні активи й короткострокова дебіторська заборгованість [26, с.119].

1.3. Нормативно-законодавча та інформаційна бази аналізу ліквідності та платоспроможності

Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства є складовою загального аналізу фінансового стану підприємства, який базується на положеннях нормативно-правових актів України, а також актів компетентних органів державної влади, які носять рекомендаційний, пояснювальний характер, а саме:

1. Кодекс України з процедур банкрутства № 2597-VIII від 18.10.2018р., який встановлює умови та порядок відновлення платоспроможності боржника - юридичної особи або визнання його банкрутом з метою задоволення вимог кредиторів, а також відновлення платоспроможності фізичної особи [7].

2. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства, затверджені наказом Міністерства економіки України від 19.01.06 № 14 [20].

3. Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств і організацій, затверджена Наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 27.06.97 №81 [19].

4. Методика аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 14.02.2011 № 170 [29]17.

5. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій, затверджена постановою Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 23.02.98 №22 [18].

6. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 26.01.2001 № 49/121 [27].

Основним джерелом інформації для аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства виступає його фінансова звітність. Її метою є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства .

З прийняттям Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (далі – НП(С)БО1), затвердженому наказом Міністерства фінансів України № 71 від 7 лютого 2013 р., відбулись зміни у формах і структурі фінансової звітності [23]. Національне

положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 встановлює мету, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів.

Фінансова звітність визначена НП(С)БО 1 як бухгалтерська звітність, що відображає фінансовий стан підприємства, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період. Метою такої звітності є забезпечення загальних інформаційних потреб широкого кола користувачів, які покладаються на неї як на основне джерело фінансової інформації під час прийняття економічних рішень.

Для прийняття економічних рішень користувачам фінансових звітів потрібна інформація про фінансовий стан, результати діяльності та зміни у фінансовому стані підприємства. Зазначені інформаційні потреби обумовили склад фінансової звітності. Згідно з НП(С)БО 1 до неї відносять: баланс (звіт про фінансовий стан); звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід); звіт про рух грошових коштів; звіт про власний капітал; примітки до фінансової звітності.

Отже, в результаті дослідження теоретичних основ оцінки ліквідності і платоспроможності підприємства можна зробити наступні висновки:

- ліквідність підприємства – це здатність та швидкість перетворення оборотних активів у грошові кошти з метою погашення поточних зобов'язань як у міру надходження термінів їх сплати, так і прострочених боргів. А платоспроможність – це здатність підприємства наявними в нього ресурсами своєчасно та в повному обсязі розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями;

- аналіз ліквідності та платоспроможності здійснюється за двома напрямками: аналіз ліквідності балансу та розрахунок відносних показників ліквідності та платоспроможності підприємства;

- основним джерелом інформації для аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства виступає фінансова звітність;

- аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства є складовою загального аналізу фінансового стану підприємства, який базується на положеннях нормативно-правових актів України, а також актів компетентних органів державної влади.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ АТ «МИКОЛАЇВОБЛЕНЕРГО»)

2.1. Загальна характеристика об'єкта дослідження

Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства здійснювався на основі даних господарської діяльності АТ «Миколаївобленерго».

Акціонерне товариство «Миколаївобленерго» - одне з провідних енергорозподільчих підприємств південного регіону України. Воно засноване відповідно наказу Міністерства енергетики та електрифікації України від 31.08.1995 року № 170 шляхом перетворення Державного підприємства «Миколаївобленерго» відповідно Указу Президента України від 04.04.1995р № 282/95 «Про структурне перебудування в енергетичному комплексі України» і підлегла Міністерству енергетики та електрифікації України.

В результаті створення Енергетичної Компанії України Постановою КМУ №794 від 22.06.2004 року державну частку у розмірі 70% було передано до статутного капіталу НАК «Енергетична Компанія України».

В квітні 2011 р. на загальних зборах акціонерів товариства Енергопостачальна компанія «Миколаївобленерго» була перейменована на Публічне акціонерне товариство «Миколаївобленерго».

В 2017 році Верховною радою України було ухвалено закон України від 13.04.2017 р. № 2019-VIII «Про ринок електричної енергії». Згідно цього закону Товариство повинно бути реорганізовано з метою здійснення функцій оператора системи розподілу. В 2018 році ПАТ «Миколаївобленерго» було перейменоване в АТ «Миколаївобленерго» [32].

На виконання вимог Закону Товариство здійснило заходи з відокремлення оператора системи розподілу від постачання електричної

енергії шляхом створення відповідного суб'єкта господарювання. Відповідно до вимог Закону № 2019 Товариство створило та зареєструвало новий суб'єкт господарювання – ТОВ «Миколаївська електропостачальна компанія» зі статутним капіталом 200 тис. грн. ТОВ «МЕК» отримало ліцензію на провадження господарської діяльності з постачання електричної енергії. АТ «Миколаївобленерго» отримало ліцензію на розподіл електричної енергії. З 01.01.2019 АТ «Миколаївобленерго» не здійснює діяльність з постачання електричної енергії [32].

Основною господарською діяльністю підприємства є розподіл електроенергії юридичним та фізичним особам. Підприємство здійснює свою діяльність згідно безстрокової ліцензії на розподіл електричної енергії від 02.11.2018р.

В рамках здійснення даної діяльності товариство укладає договори на розподіл електроенергії і надання супутніх послуг з контрагентами і щомісяця відображає кількість (фізичні обсяги) розподіленої електроенергії на підставі даних, які надають прилади обліку, підписуючи відповідні акти зі споживачами юридичними особами, або здійснюючи періодичний обхід та контроль даних обліку споживачів фізичних осіб.

Основними видами діяльності АТ «Миколаївобленерго» є:

- розподіл електричної енергії;
- експлуатація електроенергетичних об'єктів, споруд, устаткування;
- виготовлення, монтаж технологічного обладнання, електропроводки і арматури, реставраційні і ремонтні та інші роботи з електрообладнанням;
- виконання ремонтних, монтажних, пусконаладжувальних робіт, робіт з технічного обслуговування та ін.

За даними АТ «Миколаївобленерго» статутний капітал компанії становить 39960 тис. грн. та поділений на 158640000 простих іменних акцій номінальною вартістю 0,25 грн. 70% акцій в кількості 111048000 шт. вартістю 27972 тис.грн. належать державі України в особі Фонду державного майна України, а 30% - акціонерам в кількості 1513 фізичних осіб.

На кінець 2021 року кількість штатних працівників підприємства становила 3149 осіб, на кінець 2022 р. – 3061 особа, а на кінець 2023 р. – 2848 осіб, тобто спостерігається тенденція кількості працівників на підприємстві.

АТ «Миколаївобленерго» належить до великих платників податків в Україні [30].

2.2. Загальна оцінка динаміки і структури статей бухгалтерського балансу

Дослідити загальну структуру і динаміку фінансового стану підприємства можна за допомогою порівняльного аналітичного балансу. Порівняльний аналітичний баланс АТ «Миколаївобленерго» за 2022-2023 роки наданий в табл. 2.1. і дозволяє зробити наступні висновки:

1) в 2022 році валюта балансу підприємства зменшилась на 160708 тис.грн. на 4,5%, що було пов'язано з воєнною агресією росії, а в 2023 році - балансу збільшилась на 442611 тис. грн. або на 12,98%. В цілому за два роки вона збільшилася на 281903 тис. грн. або на 7,9%. Це свідчить про зростання виробничих можливостей підприємства і заслуговує позитивної оцінки;

2) збільшення валюти балансу в 2022-2023 рр. пов'язане зі збільшенням вартості оборотних активів АТ «Миколаївобленерго» на 651829 тис. грн. або на 281,96%. Вартість необоротних активів зменшилась на 369926 тис.грн. або на 11,08%, що пояснюється руйнуванням української енергосистеми;

3) збільшення питомої ваги оборотних коштів в структурі активів підприємства за два роки на 16,45 % свідчить про прискорення оборотності всього майна підприємства;

4) грошові кошти підприємства збільшилися за 2022-2023 роки за абсолютною величиною на 35414 тис.грн. або на 130,71%, а за питомою вагою в структурі активів – на зменшилася на 0,86%, що свідчить про незначне підвищення ліквідності і платоспроможності підприємства;

Таблиця 2.1

Аналітичний баланс АТ «Миколаївобленерго» за 2022-2023 роки

Статті балансу	на 31.12.2021 р.		на 31.12.2022 р.		на 31.12.2023 р.		Відхилення (+: -) 2023 року			
	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	від 2021 року		від 2022 року	
							суми тис. грн.	питомої ваги, %	суми тис. грн.	питомої ваги, %
Всього активів	3569673	100,00	3408965	100,00	3851576	100,00	281903	X	+442611	X
1. Необоротні активи	3338494	93,52	3099654	90,93	2968568	77,08	-369926	-16,44	-131086	-13,85
2. Оборотні активи	231179	6,48	309111,00	9,07	883008	22,92	651629	16,44	573897	13,85
2.1. Запаси	89267	2,50	124757	3,66	156856	4,07	67589	1,57	32099	0,41
2.2. Кошти в розрахунках	84043	2,35	69353	2,03	599180	15,56	515137	13,21	529827	13,53
2.3. Грошові кошти і їх еквіваленти	27093	0,76	82014	2,41	62507	1,62	35414	0,86	-19507	-0,79
2.4. Інші оборотні активи	30776	0,90	33187	1,00	64465	1,67	33689	0,77	31278	0,67
Всього пасивів	3569673	100,00	3408965	100,00	3851576	100,00	281903	X	+442611	X
1. Власний капітал	2409645	67,50	2244799	65,86	2245076	58,30	-164569	-9,20	277	-7,56
1.1. Зареєстрований капітал	39660	1,11	39660	1,16	39660	1,03	0	-0,08	0	-0,13
1.2. Додатковий капітал	2001289	56,06	2151789	63,13	2162515	56,15	161226	0,09	10726	-6,98
1.3. Резервний капітал	29270	0,82	30247	0,89	30247	0,79	977	-0,03	0	-0,10
1.4. Нерозподілений прибуток	339426	9,51	23103	0,68	12654	0,33	-326772	-9,18	-10449	-0,35
2. Позиковий капітал	1160028	32,50	1164166	34,14	1606500	41,70	446472	9,21	442334	7,56
2.1. Довгострокові зобов'язання	354678	9,94	322770	9,46	336707	8,73	-17971	-1,20	13937	-0,73
2.3. Поточні зобов'язання	805350	22,56	841396	24,68	1269793	32,97	464443	10,41	428397	8,29
- кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	138923	3,89	243727	7,15	631739	16,40	492816	12,51	388012	9,25
- інші поточні зобов'язання	666427	18,66	597669	17,53	638054	16,57	-28373	-2,09	40385	-0,96

5) вартість запасів за абсолютним розміром збільшилася на 67589 тис. грн. або на 75,72%, а за питомою вагою - на 1,57%, що свідчить про зростання вартості і питомої ваги низьколіквідних активів і є ознакою зниження ліквідності підприємства;

6) кошти в розрахунках за два роки збільшились за абсолютним розміром на 515137 тис.грн. або на 612,94%, а за питомою вагою – на 13,21 %, що негативно впливає на фінансовий стан підприємства;

7) власний капітал АТ «Миколаївобленерго» за 2022-2023 роки зменшився за абсолютною величиною на 164659 тис. грн. або на 6,81%, а за питомою вагою зменшився на 9,20% і в структурі фінансових ресурсів на кінець 2022 року складає 58,30%, що свідчить про значне зниження фінансової стійкості підприємства. І взагалі спостерігається негативна тенденція зменшення питомої ваги власного капіталу в загальній вартості капіталу підприємства.

Підприємство на кінець 2023 року має загальний розмір капіталу 3851576 тис. грн. За останні 2 роки він збільшення на 281903 тис. грн. відносно кінця 2021 року, тобто на 7,9%. На таке збільшення загальної величини всіх фінансових ресурсів підприємства вплинуло збільшення позикового капіталу на 446472 тис.грн. або на 38,49%. Зменшення величини власного капіталу було пов'язане тільки зі зменшенням розміру нерозподіленого прибутку АТ «Миколаївобленерго» на 326772 тис.грн. або на 96,27%, що свідчить про збиткову діяльність підприємства. В 2022 році підприємство отримало збитки в розмірі 155073 тис.грн. І це пояснюється воєнною агресією росії проти України.

Протягом 2022-2023 рр. незмінною залишається величина зареєстрованого капіталу АТ «Миколаївобленерго» (складаючи 39660 тис.грн.). За цей час резервний капітал збільшився лише на 997 тис.грн. або на 3,44%, капітал в дооцінках – на 161226 тис.грн. або на 8,06%.

Найбільшою складовою позикового капіталу АТ «Миколаївобленерго» в 2022-2023 роках є поточні зобов'язання. Спостерігається негативна

тенденція поступового зростання поточних зобов'язань підприємства, в тому числі кредиторської заборгованості за товари, роботи послуги, яка зросла на 492816 тис.грн. ао на 354,74%.. В 2022-2019 роках підприємство не використовувало короткострокові кредити.

Аналіз структури капіталу АТ «Миколаївобленерго» показує, якщо на кінець 2021 року співвідношення між джерелами власних і позикових засобів було на рівні 67,5% проти 32,5%, то вже на кінець 2022 року структура змінилася і складала 58,30% джерел власних засобів проти 41,70% позикових. Тобто на підприємстві зменшилася питома вага власного капіталу в структурі капіталу. Це має негативний характер, оскільки АТ «Миколаївобленерго» стає більш залежним від зовнішніх джерел фінансування. Взагалі розподіл джерел власних і позикових засобів протягом 2022-2023 років залишається задовільним.

В балансі АТ «Миколаївобленерго» відсутні статті «Вилучений капітал», «Неоплачений капітал», що є позитивним моментом в діяльності підприємства.

Разом з побудовою порівняльного аналітичного балансу для отримання загальної оцінки динаміки фінансового стану за звітний період необхідно зіставити зміни валюти балансу зі змінами фінансових результатів діяльності підприємства за звітний період, наприклад, зі зміною чистого доходу від реалізації продукції. Зіставлення здійснюється шляхом порівняння коефіцієнтів приросту чистого доходу від реалізації продукції ($K_{\text{чд}}$) і середнього значення підсумку балансу за звітний період ($K_{\text{б}}$). Якщо $K_{\text{чд}} > K_{\text{б}}$, то в звітному періоді використання фінансових ресурсів підприємства було ефективніше, ніж в попередньому періоді; якщо $K_{\text{чд}} < K_{\text{б}}$ - менш ефективним.

Розрахуємо коефіцієнт приросту валюти балансу і коефіцієнти приросту виручки від реалізації продукції в 2019 і 2020 роках (табл. 2.2).

За результатами розрахунків коефіцієнтів зростання валюти балансу і коефіцієнтів зростання чистого доходу від реалізації продукції в 2022 і 2023 роках можна зробити висновки, що в 2023 році використання фінансових

Таблиця 2.2

Коефіцієнти приросту валюти балансу і чистого доходу від реалізації
АТ «Миколаївобленерго» в 2022-2023 роках

Показник	2022 рік	2023 рік
1. Коефіцієнт зростання валюти балансу K_B	-4,50 %	+12,98 %
2. Коефіцієнти зростання чистого доходу від реалізації продукції $K_{ЧД}$	-31,11 %	+56,33 %
	$K_B > K_{ЧД}$	$K_B < K_{ЧД}$

ресурсів підприємства було більш ефективним ніж в 2022 році, а в 2022 році - менш ефективним ніж у 2021 році.

2.3. Аналіз ліквідності підприємства

Аналіз ліквідності підприємства, як було описано в 1-му розділі роботи, здійснимо за двома напрямками:

- аналіз ліквідності балансу;
- розрахунок коефіцієнтів ліквідності.

Аналіз ліквідності балансу полягає у порівнянні активів, які згруповані за ступенем їх ліквідності і розміщені у порядку зниження їх ліквідності, із пасивами (зобов'язаннями), які згруповані за строками їх погашення та розміщені у порядку зростання термінів.

Баланс вважається абсолютно ліквідним, якщо виконуються такі співвідношення:

$$A1 \geq P1; A2 \geq P2; A3 \geq P3; A4 \leq P4. \quad (2.1)$$

На рис. 2.1 представлена структура майна АТ «Миколаївобленерго» за групами ліквідності активів на 31.12.2023 року, а на рис. 2.2 – структура капіталу цього підприємства.

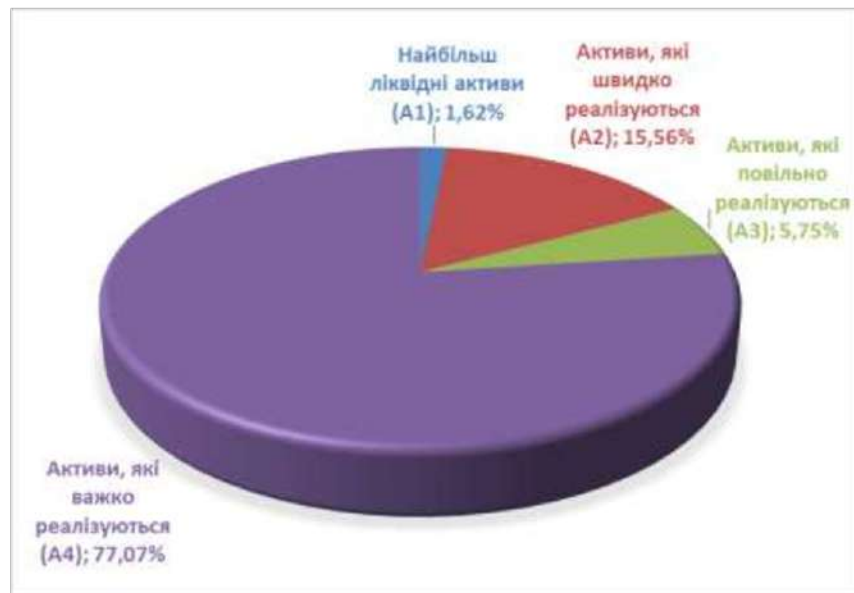

Рис. 2.1. Структура майна АТ «Миколаївобленерго» за групами ліквідності активів на кінець 2023 року

Про нераціональну структуру майна АТ «Миколаївобленерго» на кінець 2023 року з точки зору ліквідності свідчить дуже мала частка найбільш ліквідних активів (1,62%), достатньо велика частка активів, що швидко реалізуються, (коштів в розрахунках) – 15,56%, дуже велика частка активів, які важко реалізуються (необоротних активів) – 77,07%,.

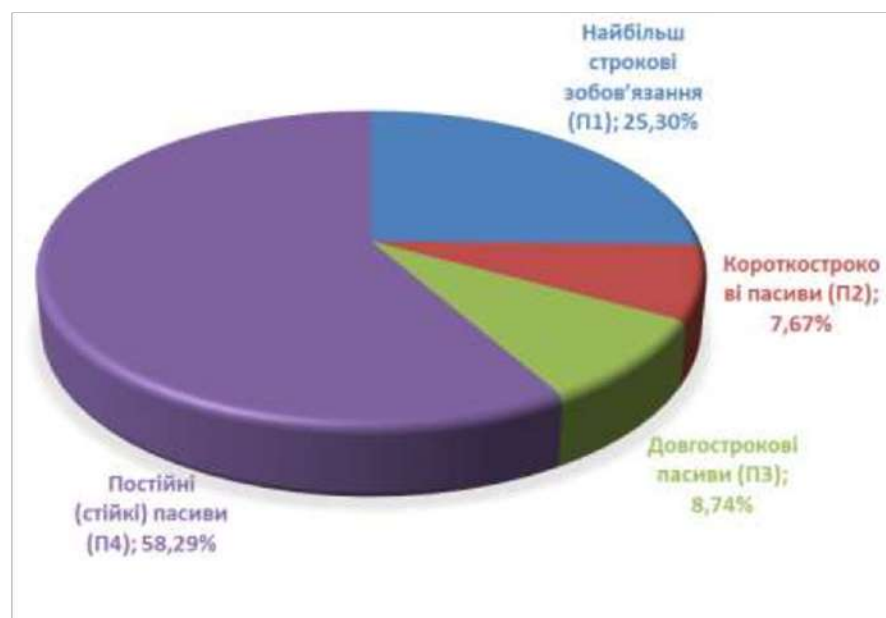

Рис. 2.2. Структура капіталу АТ «Миколаївобленерго» за групами ліквідності активів на кінець 2023 року

Структуру капіталу АТ «Миколаївобленерго» на кінець 2023 року з точки зору ліквідності є раціональною.

Оцінка ліквідності балансу АТ «Миколаївобленерго» за 2022-2023 роки наведена в табл. 2.3.

- на кінець 2021 року - ($A1 < П1$, $A2 < П2$, $A3 < П3$, $A4 > П4$);
- на кінець 2022 року - ($A1 < П1$, $A2 < П2$, $A3 < П3$, $A4 > П4$);
- на кінець 2023 року - ($A1 < П1$, $A2 > П2$, $A3 < П3$, $A4 > П4$).

Аналіз ліквідності балансу за 2022-2023 роки показав, що на кінець 2021, 2022 років з 4 нерівностей не виконується ні одна. Це свідчить про те, що баланс АТ «Миколаївобленерго» є неліквідним. На кінець 2023 року ситуація трохи покращилася, виконується третя нерівність. Але все одно баланс підприємства є неліквідним. Невиконання першої нерівності пояснюється високим показником поточної заборгованості на кінець 2021, 2022 і 2023 років. Невиконання 4-ої нерівності свідчить про те, що підприємство немає власного оборотного капіталу. Позитивним є зменшення нестачі власного оборотного капіталу на підприємстві.

Аналіз ліквідності балансу не відрізняється абсолютною точністю. Тому з метою комплексної оцінки ліквідності балансу доцільно застосувати загальний показник платоспроможності, який розраховується наступним чином [25, с.149]:

$$K_{\text{зп}} = \frac{A1 + 0,5A2 + 0,3A3}{П1 + 0,5П2 + 0,3П3} \quad (2.2)$$

Збільшення значення цього показника в динаміці свідчить про підвищення платоспроможності підприємства і поліпшення структури активів і пасивів.

Визначимо показник загальної платоспроможності АТ «Миколаївобленерго» станом на кінець 2021, 2022 і 2023 років.

Таблиця 2.3

Оцінка ліквідності балансу АТ «Миколаївобленерго» в 2022 – 2023 роках

Активи	На кінець року			Пасиви	На кінець року			Надлишок (+), нестача (-) платіжних коштів на кінець року		
	2021	2022	2023		2021	2022	2023	2021	2022	2023
Найбільш ліквідні (А ₁)	27093	82014	62507	Найбільш термінові зобов'язання (П ₁)	615400	602570	974495	-588307 А ₁ <П ₁	-520556 А ₁ <П ₁	-911988 А ₁ <П ₁
Які швидко реалізуються (А ₂)	84043	69353	599180	Короткострокові кредити банків і позики (П ₂)	189950	238826	295298	-105907 А ₂ <П ₂	-164973 А ₂ <П ₂	+303882 А ₂ >П ₂
Які повільно реалізуються (А ₃)	120043	157944	221321	Довгострокові зобов'язання (П ₃)	354678	322770	336707	-234635 А ₃ <П ₃	-164826 А ₃ <П ₃	-115386 А ₃ <П ₃
Які важко реалізуються (А ₄)	3338494	3099654	2968568	Постійні пасиви (П ₄)	2409645	2244799	2245076	+928849 А ₄ >П ₄	+854855 А ₄ >П ₄	+723492 А ₄ >П ₄
Баланс	3569673	3408965	3851576	Баланс	3569673	3408965	3851576	-	-	-

$$K_{3П}^{2021} = \frac{27093+0,5 \cdot 84043+0,3 \cdot 120043}{615400+0,5 \cdot 189950+0,3 \cdot 354678} = 0,1287,$$

$$K_{3П}^{2022} = \frac{82014+0,5 \cdot 69353+0,3 \cdot 157944}{602570+0,5 \cdot 238826+0,3 \cdot 322770} = 0,2004,$$

$$K_{3П}^{2023} = \frac{62507+0,5 \cdot 599180+0,3 \cdot 221321}{974495+0,5 \cdot 295298+0,3 \cdot 336707} = 0,3503,$$

Отже, в 2022-2023 роках спостерігається позитивна тенденція поступового зростання показника загальної платоспроможності. В 2022 році він збільшився на 55,6%, а в 2023 році – на 74,3%. Це свідчить про зростання платоспроможності підприємства і покращення структури його активів і пасивів.

Враховуючи ступінь ліквідності активів можна спрогнозувати фінансовий стан підприємства на короткострокову та довгострокову перспективу [25]. Оцінка фінансового стану АТ «Миколаївобленерго» з урахуванням ступеню ліквідності його активів надана в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Оцінка фінансового стану АТ «Миколаївобленерго» з урахуванням
ступеню ліквідності його активів

Типи стійкості на кінець року	На дату складання звітності	У короткостроковій перспективі	У довгостроковій перспективі
1	2	3	4
Абсолютний	$A_1 \geq П_1$	$A_1 \geq П_1 + П_2$	$A_1 \geq П_1 + П_2 + П_3$
2021	$27093 < 615400$	$27093 < 805350$	$27093 < 1160028$
2022	$84043 < 602570$	$84043 < 841396$	$84043 < 1164166$
2023	$120043 < 974495$	$120043 < 1269793$	$120043 < 1606500$
Нормальний	$A_1 + A_2 \geq П_1$	$A_1 + A_2 \geq П_1 + П_2$	$A_1 + A_2 \geq П_1 + П_2 + П_3$
2021	$111136 < 615400$	$111136 < 805350$	$111136 < 1160028$
2022	$151367 < 602570$	$151367 < 841396$	$151367 < 1164166$
2023	$661687 < 974495$	$661687 < 1269793$	$661687 < 1606500$

Продовження табл. 2.4

1	2	3	4
Передкризовий (критичний)	$A_1 + A_2 + A_3 \geq \Pi_1$	$A_1 + A_2 + A_3 \geq \Pi_1 + \Pi_2$	$A_1 + A_2 + A_3 > \Pi_1 + \Pi_2 + \Pi_3$
2021	231179 < 615400	231179 < 805350	231179 < 1160028
2022	309311 < 602570	309311 < 841396	309311 < 1164166
2023	883008 < 974495	883008 < 1269793	883008 < 1606500
Кризовий	$A_1 + A_2 + A_3 \leq \Pi_1$	$A_1 + A_2 + A_3 \leq \Pi_1 + \Pi_2$	$A_1 + A_2 + A_3 \leq \Pi_1 + \Pi_2 + \Pi_3$
2022	231179 < 615400	231179 < 805350	231179 < 1160028
2023	309311 < 602570	309311 < 841396	309311 < 1164166
2021	883008 < 974495	883008 < 1269793	883008 < 1606500

Аналізуючи дані таблиці 2.4, можна сказати, що фінансовий стан підприємства може бути оцінений на дату складання звітності, на коротко- і довгострокову перспективу як кризовий, виходячи із ступеня ліквідності активів. Нестача оборотних активів в ліквідній формі є причиною низького рівня платоспроможності АТ «Миколаївобленерго» за 2022-2023 роках.

Далі проаналізуємо ліквідність АТ «Миколаївобленерго» за допомогою розрахунку відносних показників – коефіцієнтів ліквідності, які дають можливість оцінити рівень платоспроможності підприємства на певний момент часу.

В таблиці 2.5 проведено розрахунок показників ліквідності АТ «Миколаївобленерго» за 2022-2023 роки.

Таблиця 2.5

Аналіз коефіцієнтів ліквідності АТ «Миколаївобленерго» за 2022-2023 роки

Показники	Норма- тив	На кінець року			Відхилення, %	
		2021	2022	2023	2022 від 2021	2023 від 2021
1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,35	0,033	0,098	0,049	+191,9	-49,5

Продовження табл. 2.5

1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,7-0,8	0,1762	0,2193	0,5719	+24,5	+160,7
Коефіцієнт загальної ліквідності	2-2,5	0,2871	0,3674	0,6952	+28,0	+89,2
Коефіцієнт ліквідності запасів	—	0,1108	0,1483	0,1235	33,8	-16,7
Коефіцієнт ліквідності коштів в розрахунках	—	0,1543	0,1235	0,9481	-20,0	+667,7
Коефіцієнт співвідношення кредиторської і дебіторської заборгованості	—	8,6253	10,2639	1,8889	+19,0	-81,6
Коефіцієнт співвідношення активів	>1	0,0692	0,0998	0,2975	+44,1	+198,1

Аналіз коефіцієнтів ліквідності, наданий в табл. 2.5, показує, що підприємство є неплатоспроможним. Так, станом на кінець 2021, 2022 та 2023 років, АТ «Миколаївобленерго» може негайно за рахунок наявних грошових коштів погасити відповідно 3,3%, 9,8% та 4,9% поточних зобов'язань при нормативі 25-35%.

При нормативі 70 – 80 % підприємство за рахунок наявних грошових коштів та очікуваних надходжень від дебіторів може погасити відповідно 28,71%, 36,74% та 69,52% поточних зобов'язань.

Значення ж коефіцієнтів загальної ліквідності менше 1. Це є свідченням того, що АТ «Миколаївобленерго» не має можливість розрахуватися зі своїми поточними зобов'язаннями, тобто є неплатоспроможним. Але спостерігається позитивна тенденція поступового зростання коефіцієнта загальної ліквідності.

Коефіцієнт ліквідності запасів показує, в якій мірі запаси покривають поточні зобов'язання, і в 2022 році це коефіцієнт збільшився, тобто вартість запасів зросла більше ніж поточні зобов'язання, а в 2023 році цей показник

зменшився, тобто вартість поточних зобов'язань підприємства в 2023 році зросла більше, ніж вартість запасів. В 2021-2023 рр. спостерігається тенденція зростання коефіцієнта ліквідності коштів в розрахунках, тобто більше поточної заборгованості підприємство погасить за рахунок очікуваних надходжень від дебіторської заборгованості.

Коефіцієнт співвідношення активів не має стабільної тенденції і значно нижчий за оптимальне значення. Коефіцієнт співвідношення кредиторської і дебіторської заборгованості показує, що на кінець 2021 року підприємство на 1 грн. дебіторської заборгованості залучало 8,63 грн. кредиторської заборгованості, на кінець 2021 – 10,26 грн., а на кінець 2023 – 1,89 грн. Тобто при недостатності власного капіталу підприємство використовувало у господарському обороті кредиторську заборгованість, причому цей показник збільшився в 2022 році і зменшився в 2023 році.

Виходячи з аналізу ліквідності підприємства, можна зробити висновок, що в 2022-2023 роках підприємство АТ «Миколаївобленерго» є неплатоспроможним. Всі коефіцієнти ліквідності нижчі за оптимальне значення.

2.4. Аналіз показників платоспроможності підприємства

Методичними рекомендаціями щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства, затверджених наказом Міністерства економіки України від 19.01.06р., визначено три види неплатоспроможності (або рівня платоспроможності): поточна, критична, надкритична [19].

Поточна неплатоспроможність визначається за формулою:

$$П_{\text{п}} = A_{1030} + A_{1035} + A_{1160} + A_{1165} - П_{1695}, \quad (2.5)$$

де

A_{1030} , A_{1035} , A_{1160} , A_{1165} — відповідні рядки активу балансу;

$П_{1695}$ — підсумок третього розділу пасиву балансу.

Якщо підприємство має позитивне значення $\Pi_{\text{п}}$, то воно вважається повністю платоспроможним. Від'ємне ж значення свідчить про наявність поточної неплатоспроможності. Якщо підприємство на початок або кінець періоду, що аналізується, має позитивне значення $\Pi_{\text{п}}$, воно не є боржником.

Для визначення критичної та/або надкритичної неплатоспроможності розраховують коефіцієнт загальної ліквідності або покриття ($K_{\text{л}}$) і коефіцієнт забезпеченості власним капіталом ($K_{\text{з}}$):

$$K_{\text{л}} = \frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}}, \quad (2.6)$$

та

$$K_{\text{з}} = \frac{\text{Власний капітал} - \text{Необоротні активи}}{\text{Оборотні активи}}. \quad (2.7)$$

Нормативне значення коефіцієнта $K_{\text{л}}$ встановлено в розмірі не менше 1,0; $K_{\text{з}}$ – не менше 0,1.

Якщо на кінець періоду коефіцієнт $K_{\text{л}}$ і $K_{\text{з}}$ менше нормативного значення, то при наявності на початок і кінець аналізованого періоду ознак поточної неплатоспроможності фінансовий стан підприємства визначається як критична неплатоспроможність (п. 3.4. Методичних рекомендацій). Тому в цій ситуації є передумови до застосування санації. Але для того, щоб в якості відновлення платоспроможності застосувати санацію, необхідно, щоб один з коефіцієнтів ($K_{\text{л}}$ або $K_{\text{з}}$) на кінець періоду перевищував нормативне значення або протягом періоду, який досліджується, відбувалося їх зростання (п. 3.4. Методичних рекомендацій) [19].

Якщо за результатами року підприємство отримало збиток і коефіцієнт покриття менше одиниці, то рівень неплатоспроможності такого підприємства буде розглядатися як надкритичний (п. 3.4. Методичних рекомендацій) [19].

Для оцінки рівня платоспроможності АТ «Миколаївобленерго» розрахуємо показники, надані в табл. 2.6.

Як видно з таблиці 2.6, показник поточної платоспроможності має негативне значення протягом 2022-2023 років. Це свідчить про поточну

Таблиця 2.6

Розрахунок показників для оцінки рівня платоспроможності

АТ «Миколаївобленерго» за 2022-2023 роки

Показник	Оптимі- мальне значення	Значення на кінець року		
		2021	2022	2023
1		2	3	4
Поточна платоспроможність	> 0	-778257	-759382	-1207286
Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності)	$> 1,0$	0,2871	0,3674	0,6952
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власним капіталом	$> 0,1$	-4,018	-2,766	-0,820

неплатоспроможність підприємства як на кінець 2021 року, 2022 року, так і на кінець 2023 року. В 2022-2023 роках показник поточної неплатоспроможності АТ «Миколаївобленерго» значно збільшився.

Значення коефіцієнта поточної ліквідності (покриття) значно менше нормативного ($> 1,0$) і значення коефіцієнта забезпеченості оборотних активів власними коштами також менше нормативного на кінець 2021, 2022, 2023 років ($> 0,1$). Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними коштами має від'ємне значення. Але спостерігається позитивна динаміка зростання як коефіцієнта загальної ліквідності, так і коефіцієнта забезпеченості оборотних активів власними засобами.

Отже, можна зробити висновок, що АТ «Миколаївобленерго» має ознаки критичної неплатоспроможності на кінець 2021, 2022, 2023 років. Але за результатами 2022 року підприємство отримало збитки, тобто взагалі мало ознаки надкритичної неплатоспроможності на кінець 2022 року. Але за 2023 рік ситуація покращилася, АТ «Миколаївобленерго» отримало прибуток, тобто на кінець 2023 року має ознаки критичної платоспроможності.

В якості відновлення платоспроможності на підприємстві можна застосувати санацію, тому що коефіцієнти (K_L і K_3) протягом періоду, який

досліджується, мають тенденцію до зростання (п. 3.4. Методичних рекомендацій) [19]. Тому далі розрахуємо коефіцієнт відновлення платоспроможності АТ «Миколаївобленерго».

Коефіцієнт відновлення платоспроможності визначається за формулою:

$$K_v = \frac{K_n^1 + T_v / T \cdot (K_n^1 - K_n^0)}{K_n^1}, \quad (2.8)$$

де

K_n^1 – нормативне значення коефіцієнта покриття;

K_n^0, K_n^1 – значення коефіцієнта покриття на початок і кінець періоду;

T_v – заданий період відновлення платоспроможності;

T – тривалість звітного періоду, місяців.

Коефіцієнт відновлення платоспроможності обчислюють за умови, якщо хоча б один із коефіцієнтів — покриття або забезпеченості власними оборотними активами, має значення нижче за оптимальне (перший — менший за 2, другий — менший за 0,1). При розрахунку коефіцієнта відновлення платоспроможності T_v приймається за 6 місяців.

Коефіцієнт відновлення (втрати) платоспроможності для ПрАТ «Завод «Фрегат»:

$$K_v = \frac{0,6952 + \frac{6}{12} \cdot (0,6952 - 0,3674)}{2} = 0,43.$$

Отримане значення коефіцієнта відновлення платоспроможності для АТ «Миколаївобленерго» менше одиниці, і це свідчить про те, що підприємство у найближчі 6 місяців швидше за все не матиме реальної можливості відновити свою платоспроможність.

Таким чином, проведений аналіз ліквідності і платоспроможності АТ «Миколаївобленерго» в 2022-2023 роках дозволяє зробити наступні висновки:

1. За 2022-2023 роки валюта балансу підприємства збільшилась на 7,9%, що свідчить про зростання виробничих можливостей підприємства і заслуговує позитивної оцінки. Але в 2022 році валюта балансу зменшилась на

4,5%., що було пов'язано з воєнною агресією росії, а в 2023 році валюта балансу збільшилась на 12,98%. Збільшення валюти балансу пов'язане зі збільшенням вартості оборотних активів АТ «Миколаївобленерго» на 281,96%, а також зі зменшенням вартості нсоборотних активів на 11,08%, що пояснюється руйнуванням української енергосистеми.

2. Збільшення питомої ваги оборотних коштів в структурі активів підприємства за два роки на 16,45 % свідчить про прискорення оборотності всього майна підприємства.

3. На зростання загальної величини всіх фінансових ресурсів підприємства вплинуло збільшення позикового капіталу на 38,49%. Власний капітал АТ «Миколаївобленерго» за 2022-2023 роки зменшився в результаті збиткової діяльності підприємства. За цей період нерозподілений прибуток АТ «Миколаївобленерго» зменшився на 96,27%

4. Аналіз структури капіталу АТ «Миколаївобленерго» показує, якщо на кінець 2021 року співвідношення між джерелами власних і позикових засобів було на рівні 67,5% проти 32,5%, то вже на кінець 2022 року структура змінилася і складала 58,30% джерел власних засобів проти 41,70% позикових. Тобто на підприємстві зменшилася питома вага власного капіталу в структурі капіталу. Це має негативний характер, оскільки АТ «Миколаївобленерго» стає більш залежним від зовнішніх джерел фінансування. Взагалі розподіл джерел власних і позикових засобів протягом 2022-2023 років залишається задовільним, тобто підприємство залишається фінансово стійким з точки зору структури капіталу.

5. Аналіз ліквідності балансу за 2022-2023 роки показав, що на кінець 2021, 2022 років з 4 нерівностей не виконується ні одна. Це свідчить про те, що баланс АТ «Миколаївобленерго» є неліквідним. На кінець 2023 року ситуація трохи покращилася, виконується третя нерівність. Але все обно баланс підприємства є неліквідним. Невиконання першої нерівності пояснюється високим показником поточної заборгованості на кінець 2021, 2022 і 2023 років. Невиконання 4-ої нерівності свідчить про те, що

підприємство немає власного оборотного капіталу. Позитивним є зменшення нестачі власного оборотного капіталу на підприємстві.

6. В 2022-2023 роках спостерігається позитивна тенденція поступового зростання показника загальної платоспроможності. В 2022 році він збільшився на 55,6%, а в 2023 році – на 74,3%. Це свідчить про зростання платоспроможності АТ «Миколаївобленерго» в покращення структури його активів і пасивів.

7. Протягом досліджуваного періоду коефіцієнти абсолютної, швидкої і загальної ліквідності нижчі за нормативні значення, тобто АТ «Миколаївобленерго» є неплатоспроможним. Коефіцієнт співвідношення кредиторської і дебіторської заборгованості при нормативі 1 на кінець 2021 року складав 8,63, тобто на 1 грн. дебіторської заборгованості АТ «Миколаївобленерго» залучало 8,63 грн. кредиторської заборгованості, то на кінець 2023 року значення цього показника зменшилось до 1,89. І це позитивний момент в діяльності підприємства.

8. Виходячи із ступеня ліквідності активів, фінансовий стан підприємства може бути оцінений на дату складання звітності, на коротко- і довгострокову перспективу як кризовий;

9. Показник поточної платоспроможності АТ «Миколаївобленерго» має негативне значення і протягом 2022-2023 років його значення значно збільшилось.

10. Значення коефіцієнта поточної ліквідності і коефіцієнта забезпеченості оборотних активів власними коштами менші нормативного. Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними коштами має від'ємне значення. Але спостерігається позитивна динаміка зростання як коефіцієнта загальної ліквідності, так і коефіцієнта забезпеченості оборотних активів власними засобами. Отже АТ «Миколаївобленерго» має ознаки критичної неплатоспроможності на кінець 2023 року.

11. Значення розрахованого коефіцієнта відновлення платоспроможності АТ «Миколаївобленерго» менше одиниці, і це свідчить про те, що

підприємство у найближчі 6 місяців швидше за все не матиме реальної можливості відновити свою платоспроможність.

Визнання АТ «Миколаївобленерго» неплатоспроможним підприємством не позначає визнання його неспроможності. Це лише фіксація стану фінансової нестійкості. Отже, на підприємстві необхідно здійснювати оперативний контроль за його фінансовим станом, а також розробити заходи щодо запобігання неспроможності підприємства і виходу АТ «Миколаївобленерго» з кризового стану.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ТА ЛІКВІДНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Заходи щодо підвищення ліквідності та платоспроможності підприємств постачання та розподілу електроенергії

Щоб надати заходи підвищення ліквідності і платоспроможності АТ «Миколаївобленерго» розглянемо особливості діяльності підприємств електропостачання і розподілу електроенергії, до яких і належить АТ «Миколаївобленерго». Вони мають ряд специфічних особливостей, які визначають їхні операційні, фінансові та управлінські процеси в процесі господарської діяльності.

Основними особливостями діяльності таких підприємств є:

1. Регульованість діяльності:

- державне регулювання: діяльність підприємств електропостачання і розподілу енергії підлягає значному регулюванню з боку держави, Національною комісією з регулювання електроенергетики України встановлюються тарифи на електроенергію, також встановлюються нормативи якості послуг, вимоги до безпеки та екологічності;

- для здійснення діяльності у сфері електропостачання і розподілу електроенергії підприємства повинні отримати відповідні ліцензії від державних органів.

2. Монополістичний характер діяльності:

- такі підприємства функціонують в умовах природної монополії, оскільки створення паралельних електромереж є економічно недоцільним;

- з метою захисту прав споживачів та забезпечення ефективного функціонування ринку держава регулює діяльність таких підприємств, включаючи встановлення тарифів та контроль за якістю послуг.

3. Технічна складність та інфраструктурні вимоги до діяльності:

- електропостачальні підприємства управляють розгалуженими електричними мережами, підстанціями та іншими об'єктами інфраструктури, що вимагає значних інвестицій у будівництво, модернізацію та обслуговування;

-забезпечення безперебійного постачання електроенергії є критично важливим завданням, що вимагає постійного контролю та оперативного реагування на аварійні ситуації.

4. Фінансові особливості діяльності підприємств електропостачання:

- високі капіталовкладення: підприємств електропостачання потребують значних капіталовкладень для будівництва та модернізації інфраструктури, а також для підтримання її в належному стані,;

- тривалий період окупності: інвестиції в інфраструктуру мають тривалий період окупності, що вимагає довгострокового планування та ефективного фінансового управління.

5. Екологічні та соціальні аспекти діяльності.

Діяльність підприємств електропостачання пов'язана з екологічними ризиками, тому вони зобов'язані дотримуватися екологічних норм та стандартів. Також вони мають значний вплив на якість життя населення та економіку країни, її регіонів, тому вони зобов'язані забезпечувати надійне постачання електроенергії та враховувати інтереси суспільства.

6. Технологічні особливості.

Постійний розвиток технологій вимагає від підприємств електропостачання і розподілу впровадження новітніх рішень для підвищення ефективності, зниження витрат та покращення якості послуг. Крім того, зростаюча роль відновлюваних джерел енергії вимагає адаптації

існуючих мереж і систем управління для інтеграції децентралізованих генераторів.

7. Управлінські особливості:

- управління ризиками: підприємства електропостачання стикаються з різноманітними ризиками, включаючи технічні, фінансові, екологічні та регуляторні. Ефективне управління цими ризиками є ключовим для забезпечення їх стабільної роботи;

- залучення та утримання кваліфікованого персоналу: для забезпечення ефективної діяльності підприємства потрібні висококваліфіковані фахівці у сфері енергетики, управління та фінансів.

Отже, діяльність підприємств електропостачання і розподілу електроенергії характеризується високим ступенем регулювання, значними інфраструктурними та фінансовими вимогами, технологічними викликами та важливими соціально-економічними аспектами. Ефективне управління такими підприємствами вимагає комплексного підходу, який враховує всі ці особливості.

Проведений аналіз показників ліквідності та платоспроможності АТ «Миколаївобленерго» показав, що в 2022-2023 роках підприємство є неплатоспроможним, на кінець 2023 року має ознаки критичної неплатоспроможності. Крім того має велике значення коефіцієнта співвідношення кредиторської і дебіторської заборгованості. При нормативі 1 цей показник на кінець 2023 року склав 1,89, тобто на 1 грн. дебіторської заборгованості АТ «Миколаївобленерго» залучало 1,89 грн. кредиторської заборгованості.

Низька ліквідність і неплатоспроможність АТ «Миколаївобленерго» пояснюється рядом внутрішніх і зовнішніх факторів.

До зовнішніх факторів, які негативно вплинули на фінансовий стан підприємства, відносяться насамперед воєнні дії на території України, починаючи з 2014 року, і наступна військова агресія росії на Україну. Ракетні обстріли призводять до руйнування об'єктів енергетичної інфраструктури, що

потребує її відновлення для забезпечення електропостачання об'єктів критичної інфраструктури, населення, підприємств. А це великі витрати, що призводять до зростання собівартості, але тарифи на надання послуг з електропостачання регулюються державою. Така ситуація і пояснює збиткову діяльність цих підприємств.

Воєна агресія росії проти України призвела:

- до втрати кваліфікованого персоналу, який мігрує за кордон або йде воювати;

- до зростання інфляції та коливання валютного курсу;

Крім того підприємства електропостачання мають високий рівень зносу основних фондів та недостатні обсяги інвестицій.

До внутрішніх факторів, які негативно вплинули на фінансовий стан підприємства, відносяться:

- застаріла та неефективна енергетична інфраструктура, низька якість обладнання призводять до перебоїв у постачанні електроенергії та збільшення втрат енергії;

- недостатня ліквідність і платоспроможність, високий рівень дебіторської і кредиторської заборгованості, неефективне управління фінансами ускладнюють діяльність підприємства та стримують його розвиток;

- однією з найбільших проблем є невивплата споживачами електроенергії своїх платежів за використану електроенергію, що призводить до нестачі грошових коштів, зниження його ліквідності і платоспроможності підприємства.

В умовах воєнного стану Кабінет Міністрів України Постановою від 5 березня 2022 року заборонив [41]:

- нараховувати та стягувати неустойку (штрафи, пеню), інфляційні нарахунки, проценти річні, нараховані на заборгованість, утворену за не своєчасне та/або не повне внесення населенням плати за житлово-комунальні послуги;

– припиняти/зупиняти надання житлово-комунальних послуг населенню у разі їх неоплати або оплати не в повному обсязі.

Тому за результатами діяльності АТ «Миколаївобленерго» дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи за 2022-2023 роки зростає більш ніж в 7 разів.,

Для підвищення ліквідності та платоспроможності АТ «Миколаївобленерго» необхідно вжити комплекс заходів, спрямованих на оптимізацію фінансових потоків, покращення управління дебіторською заборгованістю, а також на забезпечення ефективного використання ресурсів. Нижче наведені заходи, які можуть бути реалізовані для досягнення цієї мети:

1. Вдосконалення управління дебіторською заборгованістю:

- впровадження ефективної системи моніторингу і збору платежів від споживачів, використання автоматизованих систем для нагадувань про оплату та застосування санкцій за прострочені платежі;

- запровадження більш жорстких умов надання кредиту для юридичних осіб, включаючи перевірку кредитоспроможності і встановлення кредитних лімітів;

- перегляд умов взаєморозрахунків з великими споживачами, включаючи можливість укладення угод на попередню оплату або часткову передоплату.

2. Покращення управління операційними витратами:

- впровадження системи контролю і оптимізації операційних витрат, включаючи регулярний аналіз витрат і виявлення можливостей для їх зниження;

- впровадження програм підвищення енергоефективності, що дозволить знизити витрати на енергоспоживання і підвищити загальну рентабельність підприємства.

3. Розробка і впровадження фінансових стратегій.

- здійснювати на підприємстві бюджетування і планування шляхом розробки детальних бюджетів і фінансових планів, що дозволить точніше

прогнозувати грошові потоки і забезпечити відповідність витрат запланованим доходам;

- здійснювати регулярний аналіз фінансових ризиків і розробляти заходів для їх мінімізації.

Система фінансового прогнозування та планування на АТ «Миколаївобленерго» має включати фінансове прогнозування, поточне фінансове планування, бюджетування та оперативне фінансове планування. Фактично вона має охоплювати управління грошовими коштами, дебіторською, кредиторською заборгованістю, виробничими запасами та майбутнім розвитком підприємства.

4. Впровадження сучасних технологій та автоматизація процесів фінансового обліку (впровадження сучасних інформаційних систем для автоматизації фінансового обліку і управління грошовими потоками).

Отже, комплексне впровадження цих заходів дозволить АТ «Миколаївобленерго» підвищити ліквідність та платоспроможність, що сприятиме стабільному фінансовому стану підприємства, розвитку підприємства в довгостроковій перспективі.

3.2. Прогнозування ліквідності і платоспроможності підприємства

З метою реалізації запропонованого заходу щодо підвищення ліквідності і платоспроможності АТ «Миколаївобленерго» - застосування фінансового прогнозування і планування – здійснимо прогнозування фінансової звітності цього підприємства.

Зазвичай, прогнозована фінансова звітність включає перші три форми фінансової звітності підприємства: Звіт про прибутки і збитки (фінансові результати). Звіт про фінансовий стан (Баланс) і Звіт про рух грошових коштів.

З метою складання прогнозної звітності підприємства спочатку прогнозують доходи від основної операційної діяльності підприємства.

Процес підготовки фінансових звітів поділяють на декілька етапів [25]:

1. Прогнозування доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

2. Підготовка прогнозного звіту про фінансові результати, кожна стаття якого збільшується залежно від відсотку зростання обсягу реалізації продукції. Мета його складання – визначення показника «доповнення до нерозподіленого прибутку»;

3. Коригування власного капіталу (у прогнозованому балансі) на величину «доповнення до нерозподіленого прибутку». Інші статті балансу можуть прогнозуватися індивідуально або залежно від зміни обсягів реалізації;

4. Розрахунок показника «додатково необхідні фонди» та розподіл його величини за статтями балансу. Статті, які використовуються для балансування за рахунок «додатково необхідних фондів», називаються регуляторними.

Побудуємо прогнозований звіт про фінансові результати АТ «Миколаївобленерго» на 2024 рік (табл. 3.1).

При цьому врахуємо деякі припущення:

1. Середньорічний темп зростання чистого доходу від реалізації буде становити 7%: $235784 * 1,07 = 259362$ (тис. грн.).

2. Суму витрат, які включені до собівартості реалізованої продукції, у розрахунку на 1 грн. виручки від реалізації підприємство має можливість знизити у 2024 році на 10 копійок, з 99 до 89 копійок, за рахунок скорочення відносної економії витрат на оплату праці.

2. Адміністративні витрати підприємство планує скоротити з 4,9% до 4,5 % виручки від реалізації. Є можливість скорочення витрат на зв'язок, відрядження робітників апарату управління, утримання приміщень.

3. Інші операційні доходи та витрати залишаються на рівні 2023 року.

Прогнозований звіт про фінансові результати підприємства на 2024 рік надано в таблиці 3.1.

На підставі таблиці 3.1 можна зробити наступний висновок – за рахунок виконання припущень щодо збільшення виручки від реалізації на 7 %,

Таблиця 3.1

Прогнозований звіт про фінансові результати

АТ «Миколаївобленерго» на 2024 р.

Статті	Рядок	2023 рік (тис.грн.)	Прогноз	2024 рік (тис.грн.)
1		2	3	4
1. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	2543290	Збільшення на 7 %	2721320
2. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-2516350	Зменшення на 10 коп.	-2583641
3. Валовий прибуток	2090	26940	-	137679
4. Інші операційні доходи	2120	117094	-	117094
5. Адміністративні витрати	2130	-123840	До 4,5% від чистого доходу	122459
6. Витрати на збут	2150	0	-	0
7. Інші операційні витрати	2180	-45043	-	-45043
8. Фінансові результати від операційної діяльності (р.3+р.4-р.5-р.6-р.7):	2190	-24849	-	332190
9. Дохід від участі в капіталі	2200	0	-	0
10. Інші фінансові доходи	2220	0	-	0
11. Інші доходи	2240	27627	-	27627
12. Фінансові витрати	2250	-436	-	-436
13. Втрати від участі в капіталі	2255	0	-	0
14. Інші витрати	2270	-164	-	-164
15. Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування (р.8+р.9+р.10+р.11-р.12-р.13-р.14)	2290	2178	-	359216
16. Податок на прибуток від звичайної діяльності	2300	-1901	-	-64659
17. Чистий прибуток (збиток) (р.17)	2350	277	-	294557

зниження суми витрат, які включені до собівартості реалізованої продукції, у розрахунку на 1 грн. виручки від реалізації підприємство на 10 коп. та скорочення частки адміністративних витрат, ситуація на підприємстві може помітно покращилася, чистий прибуток збільшиться до 294537 тис.грн.

Для складання прогнозованого звіту про фінансовий стан (баланс) врахуємо наступні рішення керівництва:

1. Чистий дохід від реалізації продукції підприємство планує збільшити на 7%.
2. З метою стимулювання продажу, погашення дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги прогнозується скоротити на 14 днів.
3. Термін погашення поточних зобов'язань зменшити на 15 днів.
5. Зменшити вартість необоротних активів на 5 %.

Прогнозований баланс підприємства станом на 31.12.2024 року представлений у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Прогнозний баланс АТ «Миколаївобленерго» на 31.12.2024 року

Статті, тис.грн.	На 31.12. 2023року	Прогноз	На 31.12.2024року				
			1-й прогноз	ДНФ	2-й прогноз (4+5)	Додаткові умови	Остаточний прогноз
1	2	3	4	5	6	7	8
Основні засоби	2968568	Зменш. на 5%	2790454		2790454		2790454
Запаси	156856	Збільш. на 7%	167836		167836		167836
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	440126	– / –	470935		470935	Скоротити на 14 днів	385343
Дебіторська заборгованість за розрахунками	159054		159054		159054		159054
Грошові кошти у національній валюті	62507		62507	-2035	62507	6425	500014
Інші оборотні активи	64265		64265		64265		64265
1. Баланс	3851376		3715051		4146133		4076966
Статутний на інші види капіталів	2232422		2232422		2232422		2232422
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	12 654	Збільш. на чистий прибуток за 2024р.	307211		307211		307211

Продовження табл. 3.2

1	2	3	4	5	6	7	8
Довгострокові зобов'язання	336707	—	336707		336707		336707
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	631739	—	631739		631739	Скоротити на 15 днів	562572
Поточні зобов'язання за розрахунками	289721	—	289721		289721		289721
Інші поточні зобов'язання	295298	—	295298		295298		295298
Поточна КЗ за довгострок.зобов.	53035	—	53035		53035		53035
2. Баланс	3 851 576		4146133		4146133		4076966
3. ДНФ			-431082		0		6425

У прогнозованому балансі перший варіант прогнозу дозволяє розрахувати величину додатково необхідних фондів (ДНФ), яка у другому прогнозі має бути розподіленою між статтями балансу.

За розрахунками актив балансу внаслідок першого кроку прогнозування перевищує актив на 431082 тис. грн. Для того, щоб зрівняти валюту активу і пасиву балансу, необхідно прийняти рішення щодо розподілу суми ДНФ, а саме – коригування буде проведено за статтею «Грошові кошти та їх еквіваленти» (зменшення).

Хоча прогнозний баланс і має завершений вигляд, процес його складання і аналізу ще не закінчено. Враховуючи, що управлінські рішення можуть суттєво впливати на фінансовий стан підприємства, доцільно при складанні прогнозованого балансу його статті розглядати як регульовані, а не автоматично утворені.

Постатейне прогнозування балансу здійснюється за певними правилами. Найчастіше коригування прогнозних балансів проводиться за показниками оборотності, які розраховуються за поточний рік.

Прогнозування дебіторської заборгованості проводиться на основі її аналізу за попередні періоди та ситуації, що склалася на ринку послуг. З цією метою використовують показники оборотності.

У звітному 2023 році термін погашення коштів дебіторами за товари, роботи, послуги становив 62,3 (днів).

З метою зменшення обсягу дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги прогнозується скоротити на 14 днів. Тоді прогнозована дебіторська заборгованість товарного характеру становитиме 395343 тис. грн.

Для зменшення кредиторської заборгованості термін відстрочки оплати за товари, роботи, послуги скорочується на 15 днів. Це призведе до коригувань кредиторської заборгованості товарного характеру. У звітному 2024 році термін погашення кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги становитиме 74,4 (дні). А прогнозований залишок кредиторської заборгованості товарного характеру становитиме 562572 тис. грн.

В табл. 3.2 представлений відкоригований баланс підприємства з урахуванням управлінських рішень та можливості використання внутрішніх резервів. Для досягнення рівноваги між активом і пасивом балансу на величину ДНФ було прийнято рішення збільшити розмір грошових коштів на 6425 тис.грн.

Оцінка фінансового стану підприємства за даними прогнозних балансів подана в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Оцінка фінансових показників діяльності АТ «Миколаївобленерго» за даними прогнозованих балансів

Показники	На 31.12.2023	На 31.12.2024року		Відхилення (+,-) від:	
		2-й прогноз	Остат. прогноз	2-го прогнозу	Остат. прогнозу
1	2	3	4	5= 3-2	6=4-2
Необоротні активи (тис.грн.)	2968568	2790454	2790454	0	-178114
Оборотні активи (тис.грн.)	882808	1355679	1286512	-69167	403704
Грошові кошти (тис.грн.)	62507	493589	500014	6425	437507
Власний капітал (тис.грн.)	2 245 076	2 539 633	2 539 633	0	294557
У тому числі:					
- власний оборотний капітал	-723 492	-250 821	-250 821	0	472671
Позиковий капітал (тис.грн.)	1606300	1606500	1537333	-69167	-68967
У тому числі:					
- поточні зобов'язання	1269793	1269793	1200626	-69167	-69167

Продовження табл. 3.3

1	2	3	4	5= 3-2	6=4-2
Коефіцієнти: автономії	0,583	0,613	0,623	0,010	0,040
абсолютної ліквідності	0,049	0,389	0,416	0,028	0,367
загальної ліквідності	0,695	1,068	1,072	0,004	0,376
швидкої ліквідності	0,572	0,935	0,932	-0,004	0,360
співвідношення кредиторської і дебіторської заборгованості	0,650	0,684	0,684	0,000	0,033
співвідношення активів	0,297	0,486	0,461	-0,025	0,164
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів	-0,820	-0,185	-0,195	+0,010	+0,014

Розраховані показники свідчать, що при дотриманні прийнятих рішень:

- основні показники ліквідності і платоспроможності коефіцієнти абсолютної, швидкої і поточної ліквідності значно підвищуються; підприємство стане платоспроможним;
- коефіцієнт співвідношення кредиторської і дебіторської заборгованості трохи підвищиться;
- обсяг власного оборотного капіталу збільшиться на 472671 тис.грн.;
- позитивним моментом слід вважати також і збільшення коефіцієнта забезпеченості оборотних активів власним оборотним капіталом;
- підвищиться значення коефіцієнту співвідношення активів, що свідчить про зміни у структурі майна в бік збільшення питомої ваги мобільних активів;
- позитивним є збільшення власного капіталу за рахунок отримання прибутку на 13,1%;
- збільшиться коефіцієнт автономії, що свідчить про підвищення фінансової стійкості підприємства;

Таким чином, прогнозування діяльності АТ «Миколаївобленерго» на 2024 рік вказує на можливість підвищення рівня його ліквідності і платоспроможності.

РОЗДІЛ 4

ОРГАНІЗАЦІЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Охорона праці – це система правових, соціально – економічних, організаційно – технічних, санітарно – гігієнічних і лікувально – профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини в процесі трудової діяльності [14].

Головною метою охорони праці є створення безпечних, та високо продуктивних умов праці, ліквідація та зменшення травматизму на виробництві, професійних захворювань, а також аналіз небезпечних і шкідливих виробничих факторів при проведенні робіт.

Основними задачами охорони праці є аналіз небезпечних та шкідливих факторів при проведенні виробничого процесу, зведення до мінімуму можливість пошкоджень та захворювань працівників, визначення мір та пристроїв, що забезпечують безпечні та не шкідливі умови праці і одночасно забезпеченням його максимального виробництва.

Від того наскільки правильно організована на підприємстві, установі чи організації охорона праці залежить самопочуття працівників і, як наслідок продуктивність праці, швидкість правильність та точність виконання поставлених завдань.

Для забезпечення законодавчих вимог до охорони праці, підвищення рівня безпеки праці на підприємстві АТ «Миколаївобленерго» функціонує система охорони праці, проводяться години безпеки та відповідне навчання персоналу. Компанія проводить атестацію робочих місць, надає додаткові відпустки, забезпечує різні режими роботи і відпочинку виробничого персоналу в залежності від погодних умов, виконує вимоги законодавства щодо забезпечення харчуванням та засобами індивідуального захисту.

Відповідно до статті 13 Закону України «Про охорону праці» в АТ «Миколаївобленерго» створено в кожному структурному підрозділі умови

праці відповідно до нормативно–правових актів, а також забезпечено додержання вимог законодавства щодо прав працівників у галузі охорони праці [28].

В якості об'єкта дослідження взято економічний відділ АТ «Миколаївобленерго»

4.1 Офісні захворювання

Захворювання опорно-рухової системи людини

Будь-яка поза при тривалому сидінні за робочим місцем шкідлива для опорно-рухового апарату, веде до застою крові органів. Небезпека здоров'ю представляє як втому тих груп м'язів, що ці руху виконують, а й психологічна фіксація ними. Хоча найбільш шкідливі саме повторювані одноманітні навантаження. Під час роботи за комп'ютером людина сидить кілька годин поспіль у незручному положенні. Не лише загрожує втомою й загальним стомленням, а може розвиток остеохондрозу різних ділянок хребта – шийного, грудного, попереково-крижового.

У зв'язку з цим лікарі надають великого значення підтримці правильної пози під час роботи за комп'ютером. Дотримання цього правила – важливим елементом профілактики захворювань. Щоб робота за комп'ютером не шкодила здоров'ю, необхідно постійно контролювати свою осанку. Правильна постава максимально розвантажує м'язи і дозволяє працювати довше, менше втомлюючись.

Вважається, що з правильною осанкою – вуха повинні розташовуватися точно у площині плечей, а плечі – точно над стегнами. Голову слід тримати рівно відповідно обом плечам. Якщо ж дивитися вниз, голова має нахилитися вперед.

Якщо у процесі роботи робітник постійно сутулиться, навантаження на хребет збільшується, що зумовлює надмірне розтягання м'язів. Сутулість викликає надмірне навантаження на плечові сухожилки і м'язи плеча. Тривала

робота у такій позі може призвести до розвитку синдрому зап'ястного каналу та обмеженню плеча.

4.2 Загальні вимоги до техніки безпеки під час роботи за комп'ютером

Персонал, працюючий за комп'ютером зобов'язаний дотримуватись вимог інструкції, розробленої виходячи з санітарних правил і норм 2.2.2.542-96 «Гігієнічні вимоги до відеодисплейних терміналів, персональних електрообчислювальних машин та молодіжних організаційних робіт», і навіть нести відповідальність за дотримання вимог безпеки своєї праці і створення небезпечного чи шкідливого виробничого чинника й інших працюючих, і поломку комп'ютера.

Працюючи з комп'ютером шкідливими і небезпечними чинниками є:

- електростатичні поля;
- електромагнітне випромінювання;
- наявність потужного іонізуючого випромінювання здійснюватиме:
- локальне стомлення, загальне стомлення;
- стомлюваність очей;
- небезпека поразки електричним струмом;
- пожежонебезпека.

Режими праці та відпочинку під час роботи з комп'ютером повинні організовуватися залежно від виду та категорії праці.

Види праці поділяються на 3 групи [14]:

- група А – робота з зчитуванню інформації з екрана комп'ютера з попереднім запитом;
- група Б – робота з введення інформації;
- група У – творча праця як діалогу.

За основну роботи з комп'ютером слід сприймати таку, що займає щонайменше 50% часу: протягом часу роботи комп'ютера.

Для видів праці встановлюється 3 категорії тяжкості і напруги роботи з комп'ютером, визначених:

- для групи А – по сумарному числу зчитувальних знаків під час роботи з комп'ютером, але з більш 60 000 знаків;
- для групи Б – по сумарному числу зчитувальних чи впроваджуються знаків під час роботи з комп'ютером, але з понад 40000 знаків;
- для групи У – по сумарному часу безпосередньої роботи з комп'ютером, але з більше шести годин під час роботи з комп'ютером.

За для більш оптимальної працездатності й збереження здоров'я протягом часу роботи з комп'ютером повинні встановлюватися регламентовані перерви.

Перед початком роботи необхідно переконатися, що монітори комп'ютера мають антиблікове покриття (крім групи А) з коефіцієнтом відображення 0,5. Покриття має також забезпечувати зняття електростатичного заряду із поверхні екрана, іскріння й накопичення пилу. Корпус монітора має забезпечити захист від іонізуючих і не іонізуючих випромінювань.

Необхідно перевірити робоче становище комп'ютера відстань між стіною з віконними прорізами і столом має не меншим 0,8 м. При невеличкій кількості робочих місць бажано розташовувати столи у протилежної стіни щодо віконних отворів.

Відстань між робочими столами має бути не менш ніж 1,2м. Не допускається перебування другого робочого місця із боку задньої стінки комп'ютера. Екран монітора повинен бути від очей на оптимальній відстані 600-700мм, але не ближче 500мм. Висота робочої поверхні столу повинна регулюватися а межах 680-800 мм, за відсутності такої можливості висота робочої поверхні столу повинна бути 725 мм. Клавіатуру слід розташовувати на поверхні столу з відривом 100-300 мм від краю.

4.3 Освітленість робочого місця під час роботи за комп'ютером

Штучне освітлення в приміщеннях з робочими місцями, обладнаними ВДТ ЕОМ та ПЕОМ, має здійснюватися системою загального рівномірного освітлення. У виробничих та адміністративно-громадських приміщеннях, у разі переважної роботи з документами, допускається застосування системи комбінованого освітлення (крім системи загального освітлення додатково встановлюються світильники місцевого освітлення). Зазначення освітленості на поверхні робочого столу взоні розміщення документів має становити 300-500 лк. Якщо ці значення освітленості неможливо забезпечити системою загального освітлення, допускається використання місцевого освітлення. При цьому світильники місцевого освітлення слід встановлювати таким чином, щоб не створювати бліків на поверхні екрана, а освітленість екрана має не перевищувати 300 лк.

Як джерела світла в разі штучного освітлення мають застосовуватись переважно люмінесцентні лампи типу ЛБ. У разі влаштування відбитого освітлення у виробничих та адміністративно-громадських приміщеннях допускається застосування металогалогенних ламп потужністю 250 Вт. Допускається застосування ламп розжарювання у світильниках місцевого освітлення.

Система загального освітлення має становити суцільні або преривчасті лінії світильників, розташовані збоку від робочих місць (переважно ліворуч), паралельно лінії зору працюючих.

Допускається використання світильників таких класів світлорозподілу [14]:

- прямого світла - П;
- переважно прямого світла - Н;
- переважно відбитого світла - В.

Для загального освітлення слід застосовувати світильники серії ЛПО 36 із дзеркальними ґратами, укомплектовані високочастотними пускорегулювальними апаратами (ВЧ ПРА). Допускається застосовувати світильники цієї серії без ВЧ ПРА тільки в модифікації "Кососвітло". Застосування світильників без розсіювачів та екрануючих ґрат заборонено.

Яскравість світильників загального освітлення в зоні кутів випромінювання від 50 до 90 град. з вертикаллю в повздовжній та поперечній площинах має становити не більше ніж 200 кд/м^2 , захисний кут світильників – не менше ніж 40 град.

Світильники місцевого освітлення повинні мати просвічуючий відбивач із захисним кутом, не меншим ніж 40 град. Слід передбачити обмеження прямої блискості від джерел природного та штучного освітлення. При цьому яскравість світлих поверхонь (вікна, джерела штучного освітлення), що розташовані в полі зору повинна бути не більше ніж 200 кд/м^2 .

Необхідно обмежувати відбиту блискість на робочих поверхнях відносно джерел природного і штучного освітлення. При цьому яскравість бліків на екрані ВДТ має не перевищувати 40 кд/м^2 , а яскравість стелі в разі застосування системи відбитого освітлення 200 кд/м^2 .

Показник осліпленості у разі використання джерел загального штучного освітлення у виробничих приміщеннях має не перевищувати 20, а показник дискомфорту в адміністративно-громадських приміщеннях має бути не більше за 40.

4.4 Вентиляція приміщень

Вентиляцію з механічним спонуканням (далі - механічна вентиляція) необхідно передбачати [14]:

а) якщо метеорологічні умови та чистота повітря не можуть бути забезпечені вентиляцією з природним спонуканням (далі – природна вентиляція);

б) для приміщень та зон без природного провітрювання.

Допускається проектувати змішану вентиляцію з частковим застосуванням систем природної вентиляції (ежекційну систему вентиляції і використаннястато-динамічних дефлекторів як систем природної і комбінованої вентиляції) для подачі або видалення повітря.

У приміщеннях із природним освітленням відповідно до ДБН В.2.5-28-2018 крізь світлові прорізи у зовнішніх огорожувальних конструкціях і з об'ємом на кожного працюючого не менше ніж 40 м^3 або 30 м^3 (для громадських або виробничих приміщень відповідно) допускається, за обґрунтування, застосовувати періодичне провітрювання через фрамуги, кватирки.

Природну витяжну вентиляцію для житлових, громадських, адміністративних та побутових приміщень треба розраховувати на різницю густини зовнішнього повітря з температурою 5°C та внутрішнього повітря з температурою для холодного періоду року. Надходження зовнішнього повітря у приміщення слід передбачати через спеціальні припливні пристрої у зовнішніх стінах або у вікнах. Для квартир і приміщень, в яких за температури зовнішнього повітря 5°C не забезпечується видалення нормованих витрат повітря, необхідно передбачати механічну витяжну вентиляцію.

Природну вентиляцію для виробничих приміщень слід розраховувати:

– на різницю густини зовнішнього та внутрішнього повітря при розрахункових параметрах перехідного періоду року для всіх опалюваних приміщень, а для приміщень з надлишками теплоти – за розрахунковими параметрами теплого періоду року;

– на діювітру при швидкості 1 м/с у теплий період року – для приміщень без надлишків теплоти.

Механічну припливну вентиляцію з подачею зовнішнього повітря, що забезпечує постійний підпір повітря цілодобово і цілорічно, слід передбачати у приміщеннях машинних відділень ліфтів будівель категорій А і Б за вибухопожежною та пожежною небезпечною, а також у тамбур-шлюзах:

- приміщень категорій А та Б;
- приміщень з виділенням шкідливих газів або пари 1-го та 2-го класів небезпеки. Улаштування загального тамбур-шлюзу для двох і більше приміщень категорій А і Б не допускається.

Припливно-витяжну або витяжну механічну вентиляцію слід передбачати для приямків завглибшки 0,5 м і більше, а також для оглядових каналів, які потребують щоденного обслуговування та розташовані у приміщеннях категорій А та Б або у приміщеннях, в яких виділяються шкідливі гази, пара або аерозолі питомою густиною, більшою за густину повітря.

Стельові вентилятори та вентилятори-віяла (окрім тих, які застосовують для повітряного душування робочих місць) необхідно передбачати додатково до систем припливної вентиляції для періодичного збільшення швидкості руху повітря у теплий період року вище допустимої:

а) у будівлях громадських, адміністративно-побутових та виробничих, розташованих у IV та V кліматичному районах відповідно до ДСТУ-Н Б В.1.1-27, а також згідно з завданням на проектування - в інших кліматичних районах;

б) у виробничих будівлях на постійних робочих місцях у разі опромінення променистим тепловим потоком з інтенсивністю більше 140 Вт/м².

Повітряне душування зовнішнім повітрям постійних робочих місць слід передбачати:

а) у разі опромінення променистим тепловим потоком зі щільністю більше 140 Вт/м²;

б) для забезпечення концентрації шкідливих речовин менше ГДК у повітрі робочої зони при відкритих технологічних процесах, які

супроводжуються виділенням шкідливих речовин, і неможливістю улаштування укриття або місцевої витяжної вентиляції.

Очищення повітря від пилу в системах механічної вентиляції та кондиціонування повинно забезпечувати вміст пилу в повітрі, що подається, не більше ніж:

- ГДК в атмосферному повітрі населених пунктів - при подачі його до приміщень житлових та громадських будівель;
- 30 % від ГДК у повітрі робочої зони - при подачі його до приміщень виробничих та адміністративно-побутових будівель;
- 30 % від ГДК у повітрі робочої зони з частинками пилу розміром не більше ніж 10 мкм – при подачі його до кабіни кранівника, пультів керування, зони дихання робітників, а також при повітряному душуванні;
- Допустимих концентрацій за технічними умовами на вентиляційне обладнання та повітроводи.

4.5 Гігієна праці та виробнича санітарія

Оптимальними параметрами температури у кабінеті є 19-21, припустимими 18-22, відносна вологість повітря 62-55% .

У кабінеті ж слід здійснювати наскрізне провітрювання підвищення якісного складу повітря, щодня проводити вологе прибирання.

На підвищення вологості повітря варто використовувати зволожувачі. У кабінеті ж має бути штучне і природне освітлення. Основний потік природного світла може бути зліва, заборонено справа, ззаду і попереду працюючого за комп'ютером. На вікнах повинні бути фіранки вдвічі більше ширини вікна. Забороняється застосовувати для вікон чорні фіранки.

Кабінет, де перебувають комп'ютери належить до пожежонебезпечних приміщень категорії «Б», тож необхідно мати вуглекислотний вогнегасник.

Робоче місце працюючого за комп'ютером передбачено обладнати спеціальними меблями: обертовим стільцем з змінюючою висотою сидіння і кута нахилу спинки.

Під час роботи комп'ютера забороняється:

- залишати комп'ютер без нагляду;
- проводити ремонт;
- знімати кришку корпусу з комп'ютера.

Тривалість безперервної роботи за комп'ютером без регламентованої перерви не має перевищувати 2 години. Перерва вводиться з метою зниження нервово-емоційної напруги, втоми зорового апарату, усунення впливу гіподинамії і гіпокінезії. Рівень шуму під час роботи комп'ютерів не повинен перевищувати 50дБА.

Конструкція монітора має передбачати заходи, щоб забезпечити хорошу видимість зображення, незалежно від зовнішнього освітлення. Залежно від призначення й області застосування відео термінали можна розділити на такі групи:

- група А – кольорові монітори лише демонстраційних цілей.
- група Б – кольорові монітори для персональної роботи;
- група У – монохромні монітори.

Категорично забороняється використання на робочому місці електронагрівальних приладів з відкритим нагрівальним елементом або відкритим вогнем.

Недотримання вимог до мікроклімату приміщення може лише різко знижувати продуктивності праці, викликати втрати робочого дня через збільшеного числа помилок у роботі, також може призвести до функціональних розладів чи до хронічних захворювань органів дихання, нервової системи, імунної системи.

У аварійних ситуаціях комп'ютер потрібно терміново відключити від мережі:

- при відключенні електричної енергії;

- під час пожежі;
- уразі запаху диму.

4.6 Ергономічна організація робочого місця

Навіть саме ергономічне устаткування у світі не допоможе вам уникнути захворювань, якщо використовувати його неправильно. Дотримуючись простих порад з ергономічної організації робочого місця, можна припинити подальший розвиток захворювань.

Поради по організації робочого простору: близькій зоні відповідає область, охоплена рукою з притиснутим до тулуба ліктем, дальньої зоні – область витягнутої руки.

Робота із клавіатурою: неправильне становище рук для друку на клавіатурі призводить до захворювань суглобів кистей рук. Кисті рук слід тримати на певному місці, лікті тримати паралельно поверхні столу й під прямим кутом до плеча.

Розташування монітора: монітор, зазвичай, розташовується надмірно близько. Альтернативна відстань монітору від користувача 600-700 мм.

Крісло має забезпечувати фізіологічно раціональну робочу позу, коли він не порушується циркуляція крові й немає інших шкідливих впливів. Крісло обов'язково має бути з підлокітниками і можливість повороту, зміни висоти і кута нахилу сидіння і спинки. Бажано мати можливість регулювання висоти і відстані між підлокітниками, відстані від спинки до переднього краю сидіння. Важливо, щоб усе регулювання були незалежними, легко здійсненими і мали надійну фіксацію. Крісло має бути регульованим, з можливістю обертання, щоб дотягтися до далеко розташованих предметів. Правильно на кріслі слід сидіти так: пересунутися у кріслі, сівши на передню його частину. Стійко поставивши ступні на ширину плечей, нахилите тулуб вперед приблизно до кута 70 градусів стосовно підлозі, намагаючись не згинати попереk. У

досягнутої позицією не важко вважати, що колінні суглоби зігнуті з точки 90 градусів, а тазостегнові перебувають у оптимальному становищі.

Далі не буде важко відвести сідниці від сидіння й поволі встати, стежачи за синхронністю руху між колінними і тазостегновими суглобами і випрямленням тулуба. Ви убезпечите свій хребет від ушкоджень, якщо зможете навчитись сідати з вертикального становища, дотримуючись зворотню послідовність дій, рекомендованих на підйом з цього становища сидячи.

4.7 Електробезпека

4.7.1 Загальні положення

До персоналу з I групою з електробезпеки відносяться особи, які не мають спеціальної електротехнічної підготовки, але які мають елементарне уявлення про небезпеку електричного струму. У персоналу з I групою по електробезпеці щорічно перевіряють знання та періодично інструктують з питань охорони праці (1 раз в 6 місяців). Особи неелектричного персоналу зобов'язані виконувати тільки ту роботу, яка доручена безпосереднім керівником і засоби виконання якої вивчені. У разі, коли вони не можуть виконати роботу не порушуючи вимог безпеки праці, вони повинні звертатися за роз'ясненнями до особи, яка доручила цю роботу. Не електротехнічний персонал, помітивши зіпсованості в електрообладнанні, електричній мережі, обірвані або пошкоджені проводи, зобов'язаний:

- попередити працівників про небезпеку;
- повідомити відповідну особу з адміністрації про випадковість.

Вимоги цієї інструкції обов'язкові для осіб не електротехнічного персоналу.

4.7.2 Вимоги безпеки до початку роботи

Перед початком роботи з електрообладнанням (касовий апарат, факс, комп'ютери тощо) або в місцях, де можливе ураження електрострумом, працівник зобов'язаний простежити:

- щоб на всіх доступних для дотику струмоведучих частинах електрообладнання були огороження, захисні кожухи, захисні приладдя;
- електрошнур та рубильники закриті металевими кожухами;
- вимикачі та перемикаючі пристрої були в налагодженому стані.

4.7.3 Вимоги безпеки під час роботи

При роботі з електрообладнанням:

- увімкнути і переконатися протягом однієї-двох хвилин (на холостому ході) в налагодженості обладнання і розпочати роботу;
- дотримуватись правил експлуатації, викладених в технічній документації (описі);
- не користуватися пошкодженою пусковою апаратурою (розбитими вимикачами, штепселями, кнопковими пультами), а вимагати, щоб вона була поладжена;
- стерегтися рухомих частин в небезпечних зонах;
- при виході, перерві в роботі, припиненні подачі електроенергії, у разі горіння обмоток електродвигуна або електропроводом – вимикати;
- без відома адміністрації, не дозволяти нікому працювати на закріпленому за тобою обладнанні;
- вимагати, щоб дроти, які підводять до апарату електричний струм, розташовані нижче 2 м від підлоги, були в надійній ізоляції, або покривались б коробкими, або проведені були в трубі.

При прибиранні робочого місця:

- дотримуйся безпечної відстані від струмопровідних елементів не доторкаючись до оголених або погано ізольованих проводів;
- проводити прибирання поблизу електрообладнання лише тільки після того, як переконаєшся, що струм вимкнений;

– при наявності електроструму на корпусах апаратів, на радіаторах (батареях), трубопроводах, тощо, припинити роботу.

4.7.4 Дія електричного струму на людський організм

Розрізняють:

- електричні удари, тобто випадки, коли проходження електричного струму вражають організм в цілому;
- електротравми: опік, металізація шкіри, електричні знаки;
- осліплення вольтовою дугою і ураження органів чуття акустичним ударом.

Струм силою від 0,01-0,05 ампера є дуже небезпечним, а від 0,05 ампера та вище – смертельним. Напруга до 42 змінного струму, 110 – постійного, при нормальних умовах, а в сирих приміщеннях до 12 В – є небезпечним для життя людини.

Наявність вологи, поту і порохи знижує опір шкіри та збільшує небезпеку ураження струмом. Робітник при закінченні роботи повинен навести порядок на робочому місці та повідомити про закінчення робіт безпосередньому керівнику.

4.7.5 Заходи першої допомоги при ураженні струмом

Людину котра потрапила під дію напруги, слід відразу ж звільнити від дії струму, відключивши комп'ютер чи відкинувши електропроводи. Якщо струм вимкнути неможливо, необхідно одразу відтягти постраждалого від проводу, користуючись гумовими рукавичками, палицею, через сухий одяг або іншими неспровідниками, торкаючись лише одягу постраждалого. До прибуття лікаря постраждалому надати першу допомогу. У перші хвилини ураження потрібно починати штучне дихання, непрямий масаж серця.

ВИСНОВКИ

Таким чином, в результаті проведеного дослідження теоретичних та практичних аспектів оцінки ліквідності і платоспроможності підприємства можна зробити наступні висновки:

1. Ліквідність підприємства – це здатність та швидкість перетворення оборотних активів у грошові кошти з метою погашення поточних зобов'язань як у міру надходження термінів їх сплати, так і прострочених боргів. А платоспроможність – це здатність підприємства наявними в нього ресурсами своєчасно та в повному обсязі розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями.

2. Аналіз ліквідності та платоспроможності здійснюється за двома напрямками: аналіз ліквідності балансу та розрахунок відносних показників ліквідності та платоспроможності підприємства.

3. Основним джерелом інформації для аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства виступає фінансова звітність.

4. Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства є складовою загального аналізу фінансового стану підприємства, який базується на положеннях нормативно-правових актів України, а також актів компетентних органів державної влади.

5. Проведений аналіз ліквідності і платоспроможності АТ «Миколаївобленерго» в 2022-2023 роках дозволяє зробити наступні висновки:

5.1. За 2022-2023 роки валюта балансу підприємства збільшилась на 7,9%, що свідчить про зростання виробничих можливостей підприємства і заслуговує позитивної оцінки. Але в 2022 році валюта балансу зменшилась на 4,5%., що було пов'язано з воєнною агресією росії, а в 2023 році валюта балансу збільшилась на 12,98%. Збільшення валюти балансу пов'язане зі збільшенням вартості оборотних активів АТ «Миколаївобленерго» на 281,96%, а також зі

зменшенням вартості необоротних активів на 11,08%, що пояснюється руйнуванням української енергосистеми.

5.2. Збільшення питомої ваги оборотних коштів в структурі активів підприємства за два роки на 16,45 % свідчить про прискорення оборотності всього майна підприємства.

5.3. На зростання загальної величини всіх фінансових ресурсів підприємства вплинуло збільшення позикового капіталу на 38,49%. Власний капітал АТ «Миколаївобленерго» за 2022-2023 роки зменшився в результаті збиткової діяльності підприємства. За цей період нерозподілений прибуток АТ «Миколаївобленерго» зменшився на 96,27%

5.4. Аналіз структури капіталу АТ «Миколаївобленерго» показує, якщо на кінець 2021 року співвідношення між джерелами власних і позикових засобів було на рівні 67,5% проти 32,5%, то вже на кінець 2022 року структура змінилася і складала 58,30% джерел власних засобів проти 41,70% позикових. Тобто на підприємстві зменшилася питома вага власного капіталу в структурі капіталу. Це має негативний характер, оскільки АТ «Миколаївобленерго» стає більш залежним від зовнішніх джерел фінансування. Взагалі розподіл джерел власних і позикових засобів протягом 2022-2023 років залишається задовільним, тобто підприємство залишається фінансово стійким з точки зору структури капіталу.

5.5. Аналіз ліквідності балансу за 2022-2023 роки показав, що на кінець 2021, 2022 років з 4 нерівностей не виконується ні одна. Це свідчить про те, що баланс АТ «Миколаївобленерго» є неліквідним. На кінець 2023 року ситуація трохи покращилася, виконується третя нерівність. Але все об'єкт балансу підприємства є неліквідним. Невиконання першої нерівності пояснюється високим показником поточної заборгованості на кінець 2021, 2022 і 2023 років. Невиконання 4-ої нерівності свідчить про те, що підприємство немає власного оборотного капіталу. Позитивним є зменшення нестачі власного оборотного капіталу на підприємстві.

5.6. В 2022-2023 роках спостерігається позитивна тенденція поступового зростання показника загальної платоспроможності. В 2022 році він збільшився на 55,6%, а в 2023 році – на 74,3%. Це свідчить про зростання платоспроможності АТ «Миколаївобленерго» в покращення структури його активів і пасивів.

5.7. Протягом досліджуваного періоду коефіцієнти абсолютної, швидкої і загальної ліквідності нижчі за нормативні значення, тобто АТ «Миколаївобленерго» є неплатоспроможним. Коефіцієнт співвідношення кредиторської і дебіторської заборгованості при нормативі 1 на кінець 2021 року складав 8,63, тобто на 1 грн. дебіторської заборгованості АТ «Миколаївобленерго» залучало 8,63 грн. кредиторської заборгованості, то на кінець 2023 року значення цього показника зменшилось до 1,89. І це позитивний момент в діяльності підприємства.

5.8. Виходячи із ступеня ліквідності активів, фінансовий стан підприємства може бути оцінений на дату складання звітності, на коротко- і довгострокову перспективу як кризовий.

5.9. Показник поточної платоспроможності АТ «Миколаївобленерго» має негативне значення і протягом 2022-2023 років його значення значно збільшилось.

5.10. Значення коефіцієнта поточної ліквідності і коефіцієнта забезпеченості оборотних активів власними коштами менші нормативного. Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними коштами має від'ємне значення. Але спостерігається позитивна динаміка зростання як коефіцієнта загальної ліквідності, так і коефіцієнта забезпеченості оборотних активів власними засобами. Отже АТ «Миколаївобленерго» має ознаки критичної неплатоспроможності на кінець 2023 року.

5.11. Значення розрахованого коефіцієнта відновлення платоспроможності АТ «Миколаївобленерго» менше одиниці, і це свідчить про те, що підприємство у найближчі 6 місяців швидше за все не матиме реальної можливості відновити свою платоспроможність.

Визнання АТ «Миколаївобленерго» неплатоспроможним підприємством не позначає визнання його неспроможності. Це лише фіксація стану фінансової нестійкості. Отже, на підприємстві необхідно здійснювати оперативний контроль за його фінансовим станом, а також розробити заходи щодо запобігання неспроможності підприємства і виходу АТ «Миколаївобленерго» з кризового стану.

6. В третьому розділі роботи запропонований комплекс заходів, спрямованих на оптимізацію фінансових потоків, покращення управління дебіторською аборгованістю, а також на забезпечення ефективного використання ресурсів:

- вдосконалення управління дебіторською заборгованістю шляхом впровадження ефективної системи моніторингу і збору платежів від споживачів, використання автоматизованих систем для нагадувань про оплату, застосування санкцій за прострочені платежі, а також запровадження більш жорстких умов надання кредиту для юридичних осіб, перегляд умов взаєморозрахунків з великими споживачами, включаючи можливість укладення угод на попередню оплату або часткову передоплату;

- вдосконалення управління операційними витратами шляхом впровадження системи контролю і оптимізації операційних витрат, включаючи регулярний аналіз витрат і виявлення можливостей для їх зниження, також шляхом впровадження програм підвищення енергоефективності, що дозволить знизити витрати на енергоспоживання і підвищити загальну рентабельність підприємства.

- розробка і впровадження фінансових стратегій.

- впровадження сучасних технологій та автоматизація процесів фінансового обліку (сучасних інформаційних систем для автоматизації фінансового обліку і управління грошовими потоками).

7. Здійснено прогнозування показників ліквідності і платоспроможності АТ «Миколаївобленерго» на 2024 рік. Розраховані показники свідчать, що при дотриманні прийнятих рішень:

– основні показники ліквідності і платоспроможності, а саме коефіцієнти абсолютної, швидкої і поточної ліквідності значно підвищуються; підприємство стане платоспроможним;

– коефіцієнт співвідношення кредиторської і дебіторської заборгованості трохи підвищиться;

– обсяг власного оборотного капіталу збільшиться на 472671 тис.грн.;

– позитивним моментом слід вважати також і збільшення коефіцієнта забезпеченості оборотних активів власним оборотним капіталом;

– підвищиться значення коефіцієнту співвідношення активів, що свідчить про зміни у структурі майна в бік збільшення питомої ваги мобільних активів;

– позитивним є збільшення власного капіталу за рахунок отримання прибутку на 13,1%;

– збільшиться коефіцієнт автономії, що свідчить про підвищення фінансової стійкості підприємства;

Таким чином, прогнозування діяльності АТ «Миколаївобленерго» на 2024 рік вказує на можливість підвищення рівня його ліквідності і платоспроможності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика. Навчальний посібник для ВНЗ. К.: ЦУЛ, 2009. 328 с.
2. Бланк І.А. Управління фінансовими ресурсами підприємства: навч. посіб. К.: Ельга, 2011. 574 с.
3. Вовк В. Ліквідність та платоспроможність: економічна суть та експертна оцінка. *Галицький економічний вісник*. 2016. № 3. С. 169-173.
4. Горбатенко А.А. Оцінка платоспроможності підприємства в кризових умовах. *Вісник Української академії Банківської Справи*. 2009. № 1(26). С. 31-40.
5. Денисенко М.П. Заходи покращення фінансового стану підприємства у сучасних умовах господарювання. *Економіка і держава*. 2019. №12. С. 61-65..
6. Ковальчук Н. О., Гаватюк Л. С., Єрмійчук Н. І. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. Чернівці: Чернівецький національний університету ім. Ю.Федьковича, 2019. 334 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1iZK-nhSwrXwnGXzWG0r3viPfJtWqUduQ/view>
7. Кодекс України з процедур банкрутства : Закон України № 2597-VIII від 18.10.18. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2597-19> (дата звернення 29.05.2024).
8. Корнєва Н.О., Магдун В.І. Аналітичні основи платоспроможності в сучасних умовах господарювання. *Приазовський економічний вісник*. 2020. Вип. 5(22). С. 86-90. URL: http://rev.kpu.zp.ua/journals/2020/5_22_ukr/18.pdf
9. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: навчальний посібник – 3-тє вид. виправлене. та доповнене. К. : Знання, 2013. 240 с.
10. Котляр М. Аналіз ліквідності як важливий етап оцінки фінансової стійкості підприємства *Вісник THEU*. 2008. №4. С. 120-124. URL:

<http://dspace.wunu.edu.ua/jspui/bitstream/316497/26811/1/%D0%9A%D0%BE%D1%82%D0%BB%D1%8F%D1%80.PDF>

11. Крамаренко Г. О., Чорна О. Е. Фінансовий менеджмент: підручник. К.: Центр учбової літератури, 2009. 520 с.

12. Лахтіонова Л.А. Аналіз платоспроможності та ліквідності суб'єктів підприємницької діяльності: монографія. Київ: КНЕУ, 2010. 657 с.

13. Левкович О. В., Воробйова А. О. Аналітичні основи ліквідності та платоспроможності підприємства. *Ефективна економіка*. 2022. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10307>

14. Левченко О.Г. Охорона праці та цивільний захист: Підручник для студентів, які навчаються за спеціальностями галузей знань «Автоматизація та приладобудування» / О. Г. Левченко, О. І. Полукаров, В. В. Зацарний, Ю. О. Полукаров, О. В. Землянська. За ред. О. Г. Левченка. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 420 с. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/8adcda5a-e28a-462e-8fe4-cc3f81012acb/content>

15. Лучко М. Р., Жукевич С. М., Фаріон А. І. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 304 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/19240/1/Fin%20analiz%20Verstka.pdf>

16. Матюшенко І.Ю. Основи фінансового менеджменту: навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2005. 220 с.

17. Методика аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки: затверджена наказом Міністерства фінансів України від 14.02.2006 № 170. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0332-06>

18. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій: затверджена Наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 23.02.98 № 22. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0214-98>

19. Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств і організацій: затверджена Наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 27.06.97 № 81. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-97>

20. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства : затверджені наказом Міністерства економіки України від 19.01.06 № 14. URL: Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0014665-06>

21. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: Наказ №433 від 28.03.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13/conv>

22. Мних Є.В. Економічний аналіз: Навчальний посібник. К.: ЦНЛ, 2005. 472 с.

23. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>

24. Офіційний сайт АТ «Миколаївоблснерго». URL: <https://www.energy.mk.ua/> (дата звернення: 24.05.2024).

25. Петриків М. А. Управління оборотними активами підприємства: наукова робота. Тернопільський національний економічний університет. Тернопіль, 2017. 100 с.

26. Подольська В. О., Ярош О.В. Фінансовий аналіз: навч.посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2011. 488с.

27. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації: затверджене наказом Міністерства фінансів України від 26.01.2001 № 49/121. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01>

28. Про охорону праці: Закон України № 2694-XII від 14.10.92: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>
29. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз діяльності промислового підприємства. 2-ге вид., стер. К.: Алсута, 2003. 485 с.
30. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб`єктів господарювання: навчальний посібник. К.: КНЕУ, 2007. 554 с.
31. Толпежніков Р. О., Толпежнікова Т. Г., Третьяков А. Г. Міжнародні підходи до удосконалення платоспроможності підприємства. *Ефективна економіка*. 2019, № 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2019/13.pdf
32. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Полтава: Видавництво ПП «Астроя», 2020. 434 с.
33. Фінансова звітність АТ «Миколаївобленерго» за 2021-2023 рр. URL: https://clarity-project.info/edr/23399393/finances#google_vignette
34. Фінансовий аналіз: навч. посібник. / Т.Д. Косова, І.В. Сіменко та ін. К., Центр учбової літератури, 2013. 440 с.
35. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. / М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н. М.Притуляк, Н. Ю. Невмержицька. К.: КНЕУ, 2010. 592 с.
36. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз. Підручник. Центр учбової літератури, 2011. 566 с.
37. Чемчикаленко Р. А., Майборода О. В., Дьякова Ю. Ю. Напрями підвищення ефективності оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства. *Економіка та суспільство*. 2017. №12. С. 642-648. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/12_ukr/106.pdf
38. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: навч. посіб. К.: Міленіум, 2009. 160 с.
39. Школьник І. О., Боярко І. М., Дейнека О. В. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник / за заг. ред. Школьник І. О. Київ: «Центр учбової літе

ратури», 2016. 368 с. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/50318/5/Shkolnyk_%20Finansovyi%20analiz.pdf

40. Щербань О.Д., Борзенкова В.І. Визначення сутності ліквідності та ділової активності підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 32. С. 258-263. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/32_2019_ukr/40.pdf

41. Деякі питання оплати житлово-комунальних послуг в період воєнного стану. Постанова Кабінету міністрів України від 5.03.2022 № 206. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/206-2022-%D0%BF#Text>

Баланс АТ «Миколаївобленерго» (тис.грн.)

Актив	Код рядка	На кінець 2021	На кінець 2022	На кінець 2023
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	1923	819	608
первісна вартість	1001	16 326	16 326	14 063
накопичена амортизація	1002	14 403	15 507	13 455
Незавершені капітальні інвестиції	1005		50518	41271
Основні засоби	1010	3336104	3048317	2926689
первісна вартість	1011	4 507 036	4 480 109	4 624 721
знос	1012	1 170 932	1 431 792	1 698 032
інвестиційна нерухомість	1015	-	-	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції, які обліковуються		-	-	-
за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	467	-	-
Відстрочені податкові активи	1045			
Інші необоротні активи	1090	-	-	-
Усього за розділом I.	1095	3 338 494	3 099 654	2 968 568
II. Оборотні активи				
Запаси, у тому числі	1100	89267	124757	156856
виробничі запаси	1101	89 267	124 757	156 856
незавершене виробництво	1102	0	0	0
готова продукція	1103	0	0	0
товари	1104	-	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	61 875	51 799	440 126
Дебіторська заборгованість за розрахунками:				
за виданими авансами	1130	17054	7662	117185
з бюджетом	1135	10	5 861	4 459
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	5690	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	5 104	4 031	37 410
Поточні фінансові інвестиції	1160	200	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	26 893	82 014	62 507
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	30 776	32 987	64 265
Усього за розділом II.	1195	231179	309111	882808
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-	-
Баланс	1300	3 569 673	3 408 965	3 851 576

Продовження Додатку А

Пасив	Код рядка	На кінець 2021	На кінець 2022	На кінець 2023
1	2	3	4	4
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий капітал)	1400	39 660	39 660	39 660
Капітал у дооцінках	1405	1 904 940	1 904 940	1 904 853
Додатковий капітал	1410	96 349	246 849	257 662
Резервний капітал	1415	29 270	30 247	30 247
Нерозподілений прибуток(непокритий збиток)	1420	339 426	23 103	12 654
Неоплачений капітал	1425	0	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0	0
Усього за розділом I.	1495	2 409 645	2 244 799	2 245 076
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	340 681	305 402	285 795
Довгострокові кредити банку	1510	0	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	9 866	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	1 562	579	1 333
Цільове фінансування	1525	2 569	16 789	49 579
Усього за розділом II.	1595	354678	322770	336707
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за:				
довгостроковими зобов'язаннями	1610	101 781	107 002	53 035
товари, роботи, послуги	1615	138 923	243 727	631 739
розрахунками з бюджетом	1620	35 860	19 002	28 855
у тому числі з податку на прибуток	1621	11 847	0	15 819
розрахунками зі страхування	1625	17 408	35	4 724
розрахунками з оплати праці	1630	73 580	2 309	26 140
одержаними авансами	1635	194 827	174 557	174 572
розрахунками з учасниками	1640	53 021	55 938	55 430
Поточні забезпечення	1660	80 456	129 562	137 995
Доходи майбутніх періодів	1665			
Інші поточні зобов'язання	1690	109 494	109 264	157 303
Усього за розділом III.	1695	805350	841396	1269793
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
Баланс	1900	3 569 673	3 408 965	3 851 576

Звіт про фінансові результати АТ «Миколаївобленерго» за 2021-2023 рр.

Стаття	Код рядка	2021	2022	2023
1	2	3	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	2 361 477	1626896	2543290
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-1 795 624	-1732083	-2516350
Валовий:				
прибуток	2090	565853		26940
збиток	2095		-105187	
Інші операційні доходи	2120	22 893	20898	117094
Адміністративні витрати	2130	-134 041	-94588	-123840
Витрати на збут	2150	0	0	0
Інші операційні витрати	2180	-32 497	-15780	-45043
Фінансовий результат від операційної діяльності:				
прибуток	2190	422208		
збиток	2195	0	-194657	-24849
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0	0
Інші фінансові доходи	2220	227	33	
Інші доходи	2240	1 091	5058	27627
Фінансові витрати	2250	-4 789	-691	-436
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0	0
Інші витрати	2270	-393 498	-94	-164
Фінансовий результат до оподаткування:				
прибуток	2290	25239		2178
збиток	2295		-190351	
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-5 692	35278	-1901
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0	0
Чистий фінансовий результат:				
прибуток	2350	19547	-	277
збиток	2355		-155073	